

Lasten oma sosiaalinen media

Millaisen sosiaalisen median 4-6-luokkalaiset lapset haluaisivat?

Opinnäytetyö

Tunnus

<p>Tekijä Johanna Nykopp</p>	<p>Ryhmätunnus tai aloitusvuosi 2010</p>
<p>Raportin nimi Lasten oma sosiaalinen media: Millaisen sosiaalisen median 4-6-luokkalaiset haluavat</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 46 +7</p>
<p>Opettajat tai ohjaajat Raisa Koivusalo</p>	
<p>Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu, mitä 4–6-luokkalaiset lapset haluavat sosiaaliselta medialta ja miten lapset mediaa käyttävät. Olen tehnyt johtopäätökseni lapsille tehdyn kyselyn ja asiantuntijoiden haastattelujen perusteella.</p> <p>Kyselyyn vastasi 91 lasta Turun ja Kuopion alakouluista. Tein kyselyn internetiin Webropolin sivuille. Lapset vastasivat kysymyksiin opettajiensa valvonnassa.</p> <p>Tuloksista kävi ilmi, että suurin osa vastaajista haluaisi oman sosiaalisen median. Yhtenä syynä tähän oli se, että aikuisten internet nähtiin pelottavana ja arvaamattomana paikkana. Osa kertoi haluavansa sellaisen nettisivun, jossa voitaisiin puuttua paremmin kiusaamiseen.</p> <p>Myös asiantuntijoiden mielestä lapsille pitäisi perustaa ylhäältä ohjattu sosiaalinen media. Yksi asiantuntijoiden idea oli, että lapsille perustettaisiin oppimisalusta, jossa he saisivat harjoitella sosiaalisen median käyttöä mahdollisimman turvallisessa ja valvotussa ympäristössä.</p> <p>Tutkimuksen mukaan lapset käyttävät aikuisille suunnattuja sosiaalisia medioita ikärajoista huolimatta, mutta he myös kaipaavat omaa sosiaalista mediaa. Ennen suojatun sosiaalisen median luomista on kuitenkin selvitettävä, mitä lapset sosiaaliselta medialta haluavat. Tutkimuksen tarkoitus on vastata tähän kysymykseen.</p>	
<p>Asiasanat mediakasvatus, sosiaalinen media, ikäraja, virtuaalinen oppiminen, Facebook, alakoulu, nettikiusaaminen</p>	

Journalism

<p>Author Johanna Nykopp</p>	<p>Group or year of entry 2010</p>
<p>The title of thesis Children's own social media: What type of social media does 4-6-graders want?</p>	<p>Number of report pages and attachment pages 49+7</p>
<p>Advisor(s) Raisa Koivusalo</p>	
<p>This research aims to find out what it is that children attending 4-6th grades of elementary school want from social media. I have based my conclusions upon the questionnaire answers of these 4-6th graders and upon interviews with experts.</p> <p>A total of 91 pupils from elementary schools in Turku and Kuopio responded to the questionnaire using Webropol. Children answered the questions with their teachers.</p> <p>The results showed that most of the respondents would want a social media website of their own. One of the reasons for this was that the "Internet of the adults" was regarded as a scary and unpredictable place. Some of the respondents indicated a desire for a website which would help intervene in bullying more effectively.</p> <p>Experts were also of the opinion that safe and controlled social media should be established for children. One thought would be the founding of a virtual learning environment for children, in which they could practice the use of social media in an environment that would be as safe as possible, as well as controlled.</p> <p>The research show that children often use the same social media as adults despite any theoretical age restrictions. They also want social media websites of their own. The aim of this study is to find out what children actually want from social media, as this should be ascertained prior to creating a protected social media website.</p>	
<p>Key words social media, age limit, virtual learning, grooming, Facebook, elementary school</p>	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Median muutos on pelottavaa ja täynnä mahdollisuuksia.....	4
2.1	Turruttaako sosiaalinen media lapsen mielen?	6
2.2	Lapsi hyötyy sosiaalisesta mediasta	7
2.3	Lapsen yksityisyys sosiaalisessa mediassa.....	9
2.4	Nettikiusaaminen	10
2.5	Seksuaalinen hyväksikäyttö internetissä	12
3	Vanhemmat netin vartioina	14
3.1	Yhdysvaltalaiset vanhemmat sosiaalisen median arvostelijoina	15
3.2	Sosiaalisen median kanavia eli online yhteisöjä	16
4	Toteutus: Millaisen sosiaalisen median 4-6-luokkalaiset haluavat?.....	20
4.1	Yhteistyö koulujen kanssa	20
4.2	Kyselyn luotettavuus ja valmistelu	21
5	Analyysi: Lapset haluavat sosiaalisen median	23
5.1	Lapset ovat jo sosiaalisessa mediassa.....	24
5.2	Kiusaamista ja pelkoa.....	26
5.3	Mikä internetissä pelottaa?	28
5.4	Tuntemattomat aikuiset.....	30
5.5	Kaikkia vanhempia internet ei kiinnosta	32
6	Yhteenveto lasten vastauksista	35
7	Asiantuntijoiden haastattelu.....	36
7.1	Sosiaalista mediaa ei voi paeta	36
7.2	Ikäraajat ovat hyväksi.....	39
7.3	Ajatuksia lasten sosiaalisesta mediasta	41
7.4	Viesti vanhemmille.....	43
8	Loppusanat.....	44
	Lähteet	47
	Liitteet.....	51
	Sähköposti asiantuntijoille.....	51
	Sähköposti rehtoreille	53

Haastattelupyyntö vanhemmille	54
Kysely.....	55
Juttu Turun Sanomiin.....	56

1 Johdanto

Alle kymmenen vuotta sitten internetiä käytettiin vielä suurelta osin lankapuhelinyhteydellä, soittamalla internet-palvelimille modeemilla. Koska internet-yhteydet olivat hitaita ja vaativat puhelinsoiton modeemilla, oli internetin ulkoasu yksinkertainen. Sivustot sisälsivät lähinnä tekstiä ja yksinkertaisia animaatioita. Sivuja päivitettiin vain harvoin ja se vaati erityistä osaamista. (Tossavainen 2008, 4.)

Muistan nuo ajat. Kaikki puhuivat siitä, kuinka onnekkaita me, juuri koulumme aloittaneet, olimme kun pääsemme tutustumaan Internetin ihmeelliseen maailmaan. ATK-tuntien jälkeen opetin isälleni, mitä internetistä löytyy ja laitoin perheemme puolesta Yhdysvalloissa asuvalle enolleni sähköpostia. Kotonamme ei ollut vielä tietokonetta, joten käytin koulun yhteyksiä. Olin vasta yhdeksänvuotias.

Maailma on muuttunut valtavasti kymmenessä vuodessa. Itse tajusin muuttuneen tilanteen, kun huomasin kolmevuotiaan kummipoikani tökkivän television ruutua tyrmistyneen näköisenä. Kysyin, mitä hän tekee ja vastaus oli: ”Haluan saada vaihtumaan.”

Kolmevuotias kummipoikani on syntynyt kosketusnäyttöjen maailmaan ja kymmenen vuotta vanha televisioni oli antiikkinen ihmetys. Jos lapsi on jo tämän ikäisenä näin tottunut tekniikkaan, mitä hän mahtaa puuhailla muutaman vuoden päästä? Olemmeko me: kummitädit ja vanhemmat siihen valmiita?

Muuttuva tilanne myös pelottaa. Miten voi varmistaa sen, että lapsi on turvassa internetissä ja ennen kaikkea sosiaalisessa mediassa? Tutkin asiaa ensimmäisen kerran tehdessäni *Turun Sanomiin* jutun (liite 5) sosiaalisen median ikärajoista. Esitin kahden viikon ajan 12-vuotiasta **Minni Virtaa**. Kokeilin, voiko kuvitteellinen tyttö perustaa tilejä sosiaaliseen mediaan ja valehdella ikänsä.

Minni rekisteröityi tileille huijaamalla ikänsä, mutta sen jälkeen hän oli hyvin avoin siitä, että on oikeasti vasta 12-vuotias. Yksikään palveluntarjoaja ei puuttunut tilanteeseen. Minni ei piilottanut mitakaan tietojaan, koska harva 12-vuotias osaa tämän taidon ilman apua.

Minni kertoi keskustelupalstalla, että häntä kiusataan koulussa – siksi hän halusi tutustua uusiin ihmisiin. Hetkessä häntä alettiin haukkua typeräksi ja naurettavaksi. ”On ihan oikein, että sinua kiusataan, kun olet tuollainen.” Kun Minni loi Suomi24 sivustoille oman deittiprofiilin, kukaan ei puuttunut siihen, että hän oli alle 16-vuotias. Oman ikäistä ystävää etsivä Minni sai lukuisia yhteydenottoja huomattavasti iäkkäämmiltä miehiltä, jotka halusivat tavata tyttöä, tarjosivat rahaa ja hellyyttä.

Järkytyin Minnin kohtaamasta maailmasta ja halusin selvittää, miten lapsille voisi perustaa turvallinen sosiaalinen media. Sellainen, jossa kiusaamiseen puututaan ja jonne hyväksikäyttäjät eivät pääse. Tulin siihen, tulokseen, että ensimmäisenä pitää kuitenkin selvittää, millaista mediaa lapset haluavat käyttää. Ketään ei voi pakottaa aikuisten hyväksymän sosiaalisen median käyttäjäksi.

Tutkimuksen teon jälkeen olen ymmärtänyt, kuinka tärkeä sosiaalinen media on nykypäivän lapsille. Näyttäisi siltä, että lapset sekä käyttävät että tarvitsevat sosiaalista mediaa. Myös vanhempien välinpitämättömyys lastensa internetin käytöstä yllätti.

Lasten mielipiteet ja kokemukset selvitettiin kyselyn avulla kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Kyselyyn vastasi 91 lasta Kuopion ja Turun alakouluista. Vastanneista 68 prosenttia haluaisi oman sosiaalisen median, jossa ei olisi aikuisia käyttäjiä. Syykin lienee selvä. Vastaajat kertoivat pelkäävänsä internetissä arvaamattomia aikuisia ja pelottavia videoita. Internet on pelottanut 18 prosenttia vastaajista.

Haastattelin tutkimustani varten myös viittä alan asiantuntijaa. Heidän mukaansa sosiaalisten mediataitojen harjoittelu on lapsen kehityksen kannalta tärkeää, sillä kyseiseen maailmaan hyppääminen ilman minkäänlaista perehtymistä on haitallista kenelle tahansa. Profiili pitää osata muokata suljetuiksi, tietoja pitää osata poistaa ja aineiston pysyvyyden luonne täytyy ymmärtää.

Asiantuntijat korostivat, että ajatuksena ei voi olla se, että lapsi käyttäisi vain yhtä sosiaalista mediaa. Tämä näyttäisi pitävän paikkaansa, sillä kyselyssä selvisi, että lapsilla on yleensä tunnukset yhtä aikaa useassa sosiaalisessa mediassa. Tämän takia lapsille pitäisi luoda sivusto, jota käyttämällä lapsi olisi valmiimpi toimimaan muissakin sosiaalisissa medioissa. Syntyi ajatus mediasta, jonne rekisteröidytään koulun kautta. Näin voitaisiin pitää kutsumattomat aikuiset poissa sivuilta. Sivusto ei olisi lasten temmellyskenttä, vaan

sen käyttöä valvoisivat tarkkaan määritellyt asiantuntijat ja opettajat. Kiusaamistapauksiin puututtaisiin välittömästi.

Ennen tätä on kuitenkin selvitettävä, mitä lapset haluavat sosiaaliselta medialta. Koulun media ei kuulosta houkuttelevalta ja siksi sivusto pitää rakentaa lapsille mieluisaksi. Tutkimukseni tarkoitus on siis toimia lasten äänenä. Toki kirjoitan aikuisille, koska vain he voivat jatkaa tutkimustani ja ehkä jonain päivänä perustaa lapsille sosiaalisen median.

2 Median muutos on pelottavaa ja täynnä mahdollisuuksia

Lasten sosiaalisen median käyttö on riistäytymässä käsistä. Yhä useampi lapsi pääsee internetiin älypuhelimensa avulla milloin vain. Vanhemmat haluavat ostaa lapsilleen vain parasta pysähtymättä miettimään, millaisiin sisältöihin lapsi pääsee käsiksi älypuhelinikäyttämällä. Myös ryhmäpaine tekee vanhempien ostopäätöksestä vaikean. Voiko lapselle ostaa tavallisen kännykän, jos koulun kaikilla muilla oppilailta on älypuhelin? Jos älypuhelimien ostaa, miten sen käyttöä voi valvoa.

Lapset mediatuottajina nimisessä tutkimuksessa (2012) selvisi, että lähes kaikilla varsinaisen koulu-uransa aloittavilla suomalaislapsilla on oma kännykkä. Kännykkää käytetään puheluiden ja tekstiviestien ohella pelaamiseen, musiikin kuunteluun sekä kuvaamiseen. Tutkimuksesta kävi ilmi, että lapset ovat aktiivisia mediasisältöjen tuottajia. Etenkin kuvaaminen on lapsille tärkeää.

Lapset mediatuottajina -tutkimuksessa todetaan, että digitaalisen kuvaamisen lisääntyminen on ilmiönä kytköksissä sosiaalisen median aikakauteen.

Sosiaalinen media on tärkeä väylä kaikenikäisten kuvaajien harrastemielessä otettujen kuvien näkyvyydessä. Digitaaliseen kulttuuriin ja sosiaaliseen mediaan liittyvissä riskeissä myös kännykkäkuvaamisella on roolinsa. (Sintonen, Fornaro, Kauppinen & Noroviita 2012, 8.)

Mitä sosiaalinen media oikeastaan on? Etenkin lapsille käsite näyttää olevan epäselvä, vaikka he käyttävätkin kyseistä mediaa päivittäin.

Sosiaalinen media on prosessi, jossa sisältöjen, yhteisöjen ja verkkoteknologioiden avulla rakennetaan yhteisiä merkityksiä. (Kalliala & Toikkanen 2009, 18.)

Tyypillistä sosiaalisen median sivustoille on sisällön jatkuva keskeneräisyys ja kehittyminen. Yhteisöissä, keskustelufoorumeissa ja blogeissa käyttäjät voivat vertailla omia kokemuksia, unelmia, mielipiteitä ja ajatuksia. (Noppari, Uusitalo, Kupiainen & Luostarinen 2008, 89.)

Ainakaan lapsille tällainen selostus ei aukea. Kysyin muutamalta alakoululaiselta lapselta, mitä sosiaalinen media heidän mielestään on. Kukaan ei tiennyt. Kun heille selitti, että sosiaalisessa mediassa vietetään aikaa muiden internetissä olevien kanssa ja sivuilla on mahdollista jakaa, kuvia ja musiikkia ja pelata yhdessä pelejä, alkoi käsite aueta.

Entä tarvitsevatko lapset sosiaalista mediaa? Pelastakaa Lapset ry:n mediakasvatustyön asiantuntija **Johanna Sommers-Piironen** muistuttaa, tätä tutkimusta varten tehdyssä haastattelussa, että sosiaalinen media on nykyisessä mediakulttuurissa esiintyvä tapa olla vuorovaikutuksessa ja viestiä toisten ihmisten kanssa.

”Miksi lapset poikkeaisivat muista ihmisryhmistä siten, että heillä ei olisi tarvetta tällaiseen vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan? Sosiaalinen media perustuu perinteisestä internetistä poikkeaviin uudenlaisiin teknologisiin ratkaisuihin.”

Lapsilla on siis yhtäläillä tarve ja halu olla vuorovaikutuksessa vertaisryhmissään ja myös yhteiskunnassa muuten. Sommers-Piironen mukaan monimuotoinen viestintäteknologia ja sosiaalinen media tarjoavat huimat mahdollisuudet sekä vuorovaikutukseen että luovaan ja omaehtoiseen tuottamiseen. Lapset ovat luovia, innovatiivisia ja nopeita uusien toimintatapojen ja teknologioiden omaksujia. On siis luontevaa, että he ottavat myös sosiaalista mediaa nopeasti käyttöönsä, kun se palvelee heidän tarpeitaan ja kiinnostuksen kohteitaan.

Sommers-Piironen huomauttaa myös, että sosiaalinen media antaa lapsille mahdollisuuden tuoda omaa ääntään esille yhteiskunnassa ja niissä yhteisöissä, joiden jäsen hän on. Lapsilla on oikeus hakea ja saada itseään kiinnostavaa tietoa.

2.1 Turruttaako sosiaalinen media lapsen mielen?

Internetiin tutustuminen alkaa yhä nuorempana. **Teemu Tossavaisen** mukaan käyttö alkaa monilla lapsilla jo ennen kouluikää.

Vanhempien kanssa tai isomman sisaruksen opastamana saatetaan tutustua internetissä esimerkiksi minipelisivustoihin. Lukutaidon omaksumisen jälkeen internet aukeaa uudella tavalla ja viimeistään ala-asteella opitaan tietotekniikan perusteet ja saadaan paremmat välineet internetin käyttämiseksi. Teknisten taitojen opettamisen lisäksi yhä useammat koulut ottavat huomioon myös mediakasvatuksellisen opetuksen. (Tossavainen 2008, 5.)

Tutkijat alkavat olla yhtä mieltä siitä, että yhä nuoremmat lapset käyttävät internetiä. Monilla alakoululaisilla on älypuhelin, jonka takia internet on itseasiassa kokoajan läsnä lapsen elämässä. Siitä, miten lasten käyttämät sisällönjakopalvelut vaikuttavat lasten kehitykseen, ollaan montaa mieltä.

Sisällönjakopalvelusta puhuttaessa tarkoitetaan palvelua, joka tarjoaa mahdollisuuden sisällön jakamiseen tietoverkossa. Sisällönjakopalveluita ovat esimerkiksi kuvanjakopalvelut (Instagram), äänitallenteenjakopalvelut (MySpace) ja videonjakopalvelut (YouTube), diaseitysten jakopalvelut (SlideShare) ja yhteisöllisten kirjanmerkkien jakopalvelut (Delicious). (Sosiaalisen median sanasto 2010, 27.)

Mediakasvatuksen asiantuntijatehtävissä toimivan **Anu Mustosen** mukaan tietoverkot tarjoavat helppoja tapoja yhteyden pitoon eri puolilla maailmaa asuvien ystävien kanssa, mutta yksin verkkoviestintä ei valmenna oikeassa elämässä tarvittavien sosiaalisten taitojen oppimiseen., sillä siitä puuttuu aito kohtaaminen, ristiriitojen ratkaiseminen ja monipuoliset ei-verbaaliset vuorovaikutuksen muodot. (Sintonen 2002, 59.)

Mustosen mielestä sosiaalisessa mediassa ei siis olla aidossa kontaktissa ystäviin. Tästä voidaan olla montaa mieltä, sillä monet ratkovat huoliaan ja ongelmiaan juuri sosiaalisessa mediassa. Yhtenä syynä saattaa olla se, että jotkin asiat on helpompi käsitellä tietokoneen ääressä kuin kasvotusten. Tampereen yliopiston informaatiotieteiden yksikön professorin

Frans Mäyrä näkee sosiaalisen median Mustosta myönteisemmässä valossa. Hänen mielestään nettipeleissä, keskustelufoorumeilla ja chatissa kehittyvä virtuaalinen yhteisöllisyys ei itse asiassa radikaalisti ja laadullisesti eroa ihmisten perinteisistä sosiaalisesta kanssakäymisestä.

On tärkeää oivaltaa, että olemme kommunikoivia olentoja, joilla ei ole pakopaikkaa erilaiseen käsitteelliseen ajatteluun, kulttuurisiin representaatioihin ja sosiaaliseen viestintään liittyvien mediaefektien ulkopuolelle. Mediakasvatuksen ensisijaisena tehtävänä tulisivatkin nähdä mediaa koskevan tietoisuuden ja toimintakykyisyyden lisääminen. Kun mediaa ei irroteta sosiaalisen todellisuuden monisäikeisestä verkostosta, näemme yhä selvemmin, kuinka esimerkiksi mediaan liitetyt ongelmat ovat aina sosiaalisia ongelmia. (Sintonen 2002, 90.)

On tietenkin mahdollista, että lapsi ei osaa käsitellä ruudulla tapahtuvaa kommunikointia samalla tavalla kuin aikuinen. On oikeastaan mahdotonta tietää, miten sosiaalisen median keskelle syntyneet lapset oppivat käyttämään mediaa ja miten median läsnäolo tulee vaikuttamaan heidän toimintatapoihinsa ja ajatuksiinsa tulevaisuudessa. Voisiko olla mahdollista, että jossain vaiheessa suurin osa kontakteista on internetissä? Onko tulevaisuuden aikuisilla, vanhempilensa silmissä, rajattomat mediataidot tai robotin tunne-elämä?

2.2 Lapsi hyötyy sosiaalisesta mediasta

Vanhemmilla ja heidän lapsillaan on erilaiset käsitykset siitä, voiko mediasta oppia. Mäoön nyt online -tutkimuksen mukaan vain 19 prosenttia vanhemmista uskoi lasten oppivan median avulla. (Noppiari, Uusitalo, Kupiainen & Luostarinen 2008, 157.)

Lapset olivat itse tilanteesta aivan eri mieltä. Vastausten perusteella 11–14-vuotiaista lapsista jopa 79 prosenttia oli sitä mieltä, että he ovat oppineet jotain median avulla. Vanhempien usko ja toisaalta myös ymmärrys siitä, mitä kaikkea internet voi tarjota lapselle, näyttäisi siis olevan puutteellinen. Tutkimus osoitti myös sen, että erityisesti englanninkielen oppimisessa internetissä sijaitsevat pelit ja yhteisöt ovat lapsille avuksi.

Euroopan komissiossakin on tultu siihen tulokseen, että sosiaalisesta mediasta on hyötyä lapsen oppimiseen.

Internet ja digitalisaatio ovat muuttaneet kirjoittamisen luonnetta ja merkitystä ja kirjoitus-tiheyttä. Digitaaliset välineet antavat runsaasti motivaatiota kirjoittamiseen erityisesti nuorille. Sosiaalisen verkostoitumisen välineillä (esimerkiksi Facebook, MSN ja tekstiviestit) viestittäessä kielenkäytön laji on jotakin puheen ja kirjoittamisen väliltä. Tekstiviestittely voi olla hyvin motivoivaa etenkin lukemisvaikeuksista kärsiville, koska se on luontevaa ja välitöntä. (Euroopan komission lukutaitopolitiikan muistio 2012, 2.)

Oppimisen lisäksi sosiaalisesta mediasta on apua, kun tarvitsee neuvoa. Meistä kaikki varmasti muistavat ne kysymykset lapsuudestaan, joiden esittäminen ääneen oli noloa tai pelottavaa. Avun pyytäminen hankalissa tilanteissa voi olla internetissä helpompaa.

Nuoret hakevat verkosta apua myös silloin, kun he eivät uskalla puhua vaikeista asioista läheistensä kanssa tai kynnys hakea apua muualta on liian korkea. Verkko voikin olla ensimmäinen paikka, missä nuori saa mahdollisuuden kertoa mieltään painavasta ja vaikealta tuntuvasta asiasta. (Parikka & Saukko 2012, 13.)

Erään tutkimuksen mukaan virtuaalisella ryhmäterapialla voi olla jopa enemmän positiivisia vaikutuksia itsetuntoon, sosiaalisiin suhteisiin ja hyvinvointiin kuin perinteisellä ryhmäterapialla. (Rinkinen 2011, 17.)

Toisaalta lapselle saattaa olla vaikeaa löytää hyödyllistä tietoa verkon sisältöjen joukosta. Koulussa kannattaisikin näyttää lapsille muutama sivusto, joilla voi kysyä vaikeista asioista ja saada asiantuntevaa tietoa.

Sosiaalinen media vaikuttaa väistämättä myös lapsen persoonan muodostumiseen. Internetissä lapsi kohtaa kysymyksen, millainen hän haluaa olla. Hän voi miettiä, millaisen kuvan hän haluaa antaa itsestään muille ja millaisista asioista hän itse on kiinnostunut. Joitain lasten persoonan muovaaminen internetin avulla huolestuttaa, mutta mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen suunnittelija Tommi Tossavainen mielestä lapsi ja nuori voi rakentaa minäkuvaansa turvallisesti keskustelupalstojen ja chattien kautta. (Tossavainen 2008, 17)

Yhtenä ongelmana persoonaan muokkaamiselle on se, että lapsi saattaa saada sosiaalisessa mediassa kielteistä palautetta. Tällöin lapsesta voi tuntua, että hänen koko persoonaansa kohtaan hyökätään. Kateus kuuluu koulumaailmaan, mutta sosiaalinen media vahvistaa

tunnetta. Toisten luokkalaisten elämä on lähempänä ja näkyvämpänä kuin koskaan ennen. Joidenkin profiilit ovat parempia kuin toisten. Joidenkin elämä näyttää hienommalta. Joilain on enemmän kavereita, tykkääjiä ja suosittelijoita.

Sosiaalisen media sanaston määritelmän mukaan suositus on osoitus siitä, että jokin täyttää vastaanottajan tarpeen tai on häntä kiinnostava tai hänelle sopiva. Suosituksia voidaan antaa esimerkiksi tuotteista ja sisällöistä, kuten elokuvista, musiikista, videoista, uutisista ja verkkosivuista. Suosituksia antavat esimerkiksi verkkopalvelut, kuten verkkokaupat tai uutispalvelut, käyttäjilleen. (Sosiaalisen median sanasto 2010, 36.)

Suosituksia annetaan yhä enemmän myös henkilökohtaisesti. Lapsi saattaa sosiaalisessa mediassa suositella kavereidensa profiileja ja kuvia päivittäin. Mielestäni suositus tarkoittaa oman tutkimuksen kannalta ennen kaikkea sosiaalisessa mediassa esille tuotua henkilökohtaista mielipidettä siitä, mikä on käyttäjänsä mielestä hyvää tai huonoa.

2.3 Lapsen yksityisyys sosiaalisessa mediassa

Sosiaalisia medioita käytettäessä meille jokaiselle muodostuu tietynlainen maine. Verkko-yhteisön jäsenen kaikki kirjoitukset ja kommentit jäävät yhteisön historiaan ja näin ollen niihin on myös myöhemmin mahdollisuus kenen tahansa tutustua. (Aalto & Uusisaari 2009 123.)

Mediakasvatuksen asiantuntija Johanna Sommers-Piironen kirjoittaa Pelastakaa Lapset ry:n sivuilla pitämässä blogissaan, että laki sananvapaudesta antaa meille jokaiselle oikeuden julkaista ajatuksiamme ja mielipiteitämme sekä kertoa omasta elämästämme julkisesti, kunhan siinä ei loukata kenenkään yksityisyyttä, kunniaa tai kotirauhaa.

Oikeus yksityisyyteen verkossa kuuluu myös jokaiselle lapselle ikään katsomatta. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus yksityisyyteen ja yksityiseen viestintään. Aikuinen ei saa verkossa kertoa lapsen yksityiselämästä eikä lukea lapsen yksityisviestejä ilman lapsen lupaa. (Sommers-Piironen blogiteksti)

Lapsella on siis oikeus ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa – myös siinä, miten hän näkyy äitinsä Facebook-tilillä. Tämä puolestaan merkitsee Sommers-

Pirosen mukaan sitä, että jokaisen aikuisen ja vanhemman mediataitoihin tulee kuulua kyky huomioida lapsen oikeudet ja osallisuus omaan medianäkyvyyteensä.

Verkossa julkaistu sisältö saattaa aiheuttaa lapselle haittaa. Jossain elämän vaiheessa vanhempien nolo paljastus tai kuva lapsesta saattaa johtaa esimerkiksi kiusaamiseen. Kerran verkossa julkaistua ei välttämättä koskaan saa sieltä pois

Lasten pitää sekä suojella omaa yksityisyyttään että kunnioittaa muiden yksityisyyttä. Se, mitä nettiin laittaa, saattaa levitä hetkessä kaikkialle. Tämän jälkeen sitä on lähes mahdotonta saada pois. Juuri kunnioituksen puute ja tilanteen riistäytyminen käsistä johtaa usein kiusaamistapauksiin.

Sosiaalisen median kanavat eivät ole automaattisesti yksityisiä. Esimerkiksi kuvienjako-palvelu Instagram on automaattisesti avoin koko maailmalle. Facebookissa on sen sijaan otettu nuoremmat käyttäjät huomioon, sillä alle 18-vuotiaat saavat automaattisesti suljetun profiilin. Tätä vanhemman on kuitenkin osattava tehdä asetuksensa itse. Ongelmana tässäkin on se, että alle 13-vuotias voi huijata ikänsä Facebook-tilin saadakseen 20-vuotiaaksi. Tällöin hänen tilinsä on koko maailmalle avoin.

2.4 Nettikiusaaminen

Aivan kuten muullakin käyttäytymisellä, myös nettikäyttäytymisellä, on omat sääntönsä, joita kaikkien tulisi noudattaa.

- Älä paljasta tietoa itsestäsi (nimeä, osoitetta, puhelinnumeroa yms.)
- Älä luovuta vieraille kuvaasi ilman aikuisen lupaa.
- Älä paljasta salasanaasi.
- Ota muut huomioon.
- Muista, ettei kukaan voi pakottaa sinua mihinkään.
- Muista, että kaikki eivät puhu netissä totta.

(Niinistö & Ruhala 2006, 91.)

Kaikki eivät nettietikettiä noudata ja poliisin nettisivujen mukaan kiusaaminen on "ikuisuusongelma", joka ulottuu nykyään virtuaalimaailmaan saakka.

Kiusaaminen on yleisesti koettu netissä nuorten ongelmaksi. Nykyään tosin yhä useammin myös aikuiset syyllistyvät nettikiusaamiseen. Nuorten osalta kiusaaja on yleensä tuttu, mutta myös vähänkään erinäköiset tai -kokoiset joutuvat usein nimittelyn kohteeksi netissä. (Poliisin internet-sivut)

Syynä nettikiusaamisen yleistymiseen on luultavasti se, että internetissä on helpompi sortua asiattomaan käytökseen kuin kasvotusten. Haukkumisryhmään voi osallistua vain nappia painamalla. Moni ei tule ajatelleeksi, että netissä pienen piirin huvitukseksi tarkoitettu pila, esimerkiksi halventavat kuvat, videot tai tekstit, saattavat levitä hyvinkin nopeasti huomattavasti laajemman joukon tietoon kuin kiusaaja tarkoitti.

Lasten nettikiusaaminen liittyy usein koulunkäyntiin. Kouluhyvinvointikyselyssä 43 prosenttia internetissä kiusatuista ilmoitti, että heitä oli kiusattu internettiin levitetyn materiaalin takia myös muualla. Kiusaaminen näyttäisi voivan sekä levitä internettiin että alkaa internetistä.

Nettikiusaamisen riistäytyminen käsistä on johtanut ulkomailla ikäviin seurauksiin. Englannissa Leicestershirläinen 14-vuotias tyttö hirtti itsensä. Tytön isä uskoo, että itsemurhan taustalla ovat tytön Ask.fm:ssä vastaanottamat, nimettömät kiusaamisviestit.

Tytön ystävien mukaan häntä ivattiin Ask.fm:ssä lähes kaikesta, jopa hänen setänsä kuolemasta. Kiusaajat kehottivat häntä esimerkiksi "juomaan valkaisuainetta" ja tappamaan itsensä. (IS, 8.9.2013)

Kanadassa 17-vuotias **Rehtaeh Parsons** teki huhtikuussa itsemurhan nettikiusaamisen takia. Parsonsin äiti kertoo CBC:lle, että neljä poikaa raiskasi tytön vuonna 2011. Tapah- tumasta otettiin valokuvia, jotka levisivät verkossa ja koulukavereiden keskuudessa. Tyttöä kiusattiin verkossa niin pahasti, että hänen oli vaihdettava koulua, muutettava pois Halifaxista ja lopulta tapettava itsensä. (IS, 8.9.2013)

Esimerkeissä näkyvät nettikiusaamisen tavallisimmat piirteet. Koulun osuus, nimettömyys ja asioiden riistäytyminen käsistä, kun satuttava materiaali leviää kaikkialle.

2.5 Seksuaalinen hyväksikäyttö internetissä

Pelastakaa Lapset ry:n laatiman Suojele minua kaikelta raportin mukaan internet on nuorille väylä saada vastauksia seksuaalisuuteen ja seksiin liittyviin kysymyksiin, sekä oman kehon normaaliuteen. Herännyt kiinnostus seksuaali- ja seurusteluasioita kohtaan lisäävät myös halukkuutta testata omaa viehätysvoimaa.

Tähän mielenkiintoon liittyy kaksi ongelmaa. Toisaalta tietoa etsiessään lapsi saattaa löytää sellaista aineistoa, jota ei pysty ikänsä takia vielä käsittelemään, kuten pornoa. Toisaalta lapsi saattaa eksyä keskustelupalstalle, jossa päätyy juttelemaan aikuisen kanssa, joka haluaa kertoa kokemuksistaan lapselle ja mahdollisesti myös opettaa tätä.

Monissa sosiaalisen median palveluissa rekisteröitysmisikäraja on 13 vuotta. Ikärajan noudattamista on kuitenkin hankala valvoa. Rekisteröitymiseen riittää useimmiten sähköpostiosoite ja sellaisen syntymävuoden valitseminen valikosta, jonka mukaan henkilö on yli 13-vuotias.

Sähköisiin palveluihin rekisteröityessään henkilö luo itselleen nimimerkin. Parhaiten nimimerkki toimii silloin, kun se kertoo jotain käyttäjästä. Joskus käyttäjän tarkoituksena on kertomisen sijaan salata tai hämätä. Esimerkiksi Poika98 nimimerkin takana saattaa olla 60-vuotias mies.

Nimimerkki ei suojaa kirjoittajan henkilöllisyyttä loputtomiin. Jokaisesta liikkeestä ja tekemisestä jää merkintä sivustoille ja tietokoneen IP-numeron perusteella tekijä pystytään lähes aina jäljittämään.

Suojele minua kaikelta raportin mukaan intensiivisessä ja nopeaa reagointia vaativassa chattailussa impulsiivisten ja harkitsemattomien tietojen tai kuvien lähettäminen voi helposti muuttua lapsen hyväksikäyttöön pyrkivän eduksi.

Jo yksikin itsestä lähetetty intiimi kuva voi antaa hyväksikäyttöön pyrkivälle mahdollisuuden kiristykseen ja vallankäyttöön. (Laiho, Lampainen, Porrás, Kivinen, Aunio, Vuento, Holmberg & Takkunen 2011, 6.)

European Kids Online raportti todistaa, että hyväksikäyttäjät ovat siirtymässä nettiin, kyse ei ole suinkaan pelottelusta. Tulosten mukaan 14 prosenttia vastanneista 9–16-vuotiaista ovat nähneet seksiä reaaliajassa. Kahta prosenttia on pyydetty puhumaan seksistä reaaliajassa ja kahta prosenttia lähettämään kuvia sukupuolielimistään. Suomessa 11–16-vuotiasta 18 on saanut seksuaalisia viestejä netissä.

Median kehitys on johtanut toisaalta myös siihen, että seksuaalirikoksen uhriksi joutumisesta ilmoitetaan nykyään herkemmin. MTV3 Uutiset tutki Poliisiammattikorkeakoulun tilastoja syyskuussa 2013. Niistä kävi selville, että alle 16-vuotiaat lapset ilmoittivat joutuneensa seksuaalirikoksen uhriksi keskimäärin viisi kertaa päivässä vuonna 2012. Määrä on kasvussa, koska vuonna 2005 ilmoituksia tehtiin vain vajaat kolme päivässä.

Jutun mukaan nuori suomalainen joutuu seksuaalisen rikoksen uhriksi tyypillisesti juuri netin välityksellä. Uhreina on niin tyttöjä kuin poikiakin. Ilmoitusten määrän kasvu kertoi jutun mukaan siitä, että seksuaalinen hyväksikäyttö ei ole enää tabu. Kun siitä voidaan puhua, siitä voidaan tehdä rikosilmoituskin. (MTV3, 2013)

Pelastakaa lapset ry:n internetsivujen mukaan digitaaliseen mediaan liittyvään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön voidaan lukea limittäisiä ja eri tavoin toisiinsa yhteydessä olevia muotoja. Näitä ovat sekä seksuaalisen hyväksikäytön valmistelu (grooming) ja toteuttaminen internetin vuorovaikutteisissa palveluissa tai niitä hyödyntäen että seksuaalirikoksen kohteeksi joutuneita lapsia tai seksuaalisessa sävyssä lapsia esittävän materiaalin kuluttaminen, keräily, tuottaminen tai levittäminen. Tekoja, jotka täyttävät lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön, ovat myös lapsen houkuttelemineen katsomaan yhdyntää tai pornograafista materiaalia.

Yksi tuleva tutkimusongelma onkin, että jos lapsille perustetaan oma sosiaalinen media, kuinka voidaan estää se, että aikuiset eivät pääse sivustoille. Täysin turvallista internetiä on kai mahdotonta luoda. Siksi on hyvin tärkeää, että lapsille opetetaan sosiaalisen median turvallista käyttöä.

3 Vanhemmat netin vartioina

Media on kuin iso tarjotin, joka kantaa lapsen eteen runsaan ja värikkään valikoiman mitä ihanimpia herkkuja ja naposteltavia mielelle ja ajatuksille. Ja kun herkkua on tarjolla, lapsi myös tarttuu siihen ja hotkii toisinaan itsensä jopa ähkyn rajoille – aivan kuten vanhempansakin. (Lehtipuu 2006, 20.)

Kysymykset, kuten miksi lapsi pitäisi päästää nettiin, pitääkö lapsi päästää nettiin ja mitä lapsi tekee netissä, tuntuvat pyöriävän nykyään monen vanhemman mielessä. Osa etsii vastauksia juuri sosiaalisesta mediasta, vanhempien omilta keskustelupalstoilta.

Frans Mäyrän mukaan lapset ovat aktiivisia oman mediakokemustensa määrittäjiä.

Monesti ajatellaan, että mediakasvatuksen ainoana tehtävänä on pelastaa lapset median (sisältöjen) alati haitallisilta vaikutuksilta – erityisesti esimerkiksi väkivallalta ja pornografialta. Tässä ajattelussa korostuu aikuisen perspektiivi. (Sintonen 2002, 111.)

Hänen mielestään vanhempien pitäisi hyväksyä, että lapset ovat osa mediaa. Vanhempien pitäisi käyttää medioita lastensa kanssa ja tukea heitä.

Omat vinkkini vanhemmille erilaisten kirjojen ja tutkimusten lukemisen jälkeen ovat seuraavat:

A) Älä suhtaudu sosiaaliseen mediaan kielteisesti

Muista, että järkevästi käytettynä sosiaalisesta mediasta on hyötyä lapselle. Ota hyvistä puolista selvää ja pidä mieli avoinna.

B) Suojele

Lapsi ottaa mediasta aineksia tunne-elämäänsä ja maailmankuvansa muodostamiseen. Lapsi saattaa eksyä internetissä sellaiseen materiaaliin, jota ei pysty ikänsä takia käsittelemään. Ole siis mukana lapsen median käytössä. Joillekin nettisivuille pääsyn voi myös estää tietokoneen asetuksista.

C) Puutu kiusaamiseen:

Pidä huoli, ettei lapsesi kiusaa. Jos omaa lastasi kiusataan, tallenna viestit, keskustelut ja kuvat. Laita kiusaajat estolistalle ja kerro lapsellesi ettei kiusaamisviesteihin pidä vastata. Ota ylös kaikki saatavilla oleva tieto ja välitä tietosi sivuston ylläpitoon ja tarvittaessa poliisille. Jos kiusaaminen on lähtöisin koulusta, käsittele asiaa henkilökunnan kanssa.

D) Muista lapsesi yksityisyys

Älä jaa sellaista tietoa lapsestasi internetiin, josta voi olla hänelle haittaa jossain elämän vaiheessa.

E) Keskustele

Tärkeintä on, että juttelet lapsesi kanssa päivittäin heidän internetin käytöstään. Jos he käyttävät uusia nettisivuja, pyydä heitä näyttämään ne. Tee selväksi, että kaikesta voi puhua ja ole kiinnostunut. Kerro vaaroista, mutta älä pelottele.

F) Ilmoita seksuaalisesta häirinnästä poliisille.

Verkossa liikkuu aikuisia, jotka etsivät lapsia ja nuoria hyväksikäyttötarkoituksessa. Tee lapselle selväksi, että olet hänen tukenaan, tapahtui mitä tahansa. Muistuta, että kaikesta voi kertoa. Verkossa tapahtuvasta lapsen seksuaalisesta häirinnästä tulee aina ottaa yhteyttä poliisiin.

3.1 Yhdysvaltalaiset vanhemmat sosiaalisen median arvostelijoina

Yhdysvalloissa vanhemmat ovat heränneet lasten sosiaalisen median tarpeeseen.

Netissä on yhdysvaltalaisten vanhempien luomia sivustoja, jotka arvioivat lapsille tarkoitettujen sosiaalisten medioiden ikärajoja ja turvallisuutta. Yksi suosituimmista sivustoista on Social Networking for Kids.

Nettisivua mainostetaan seuraavasti: ”Usko tai älä Facebook ja Twitter eivät ole ainoita siistejä sosiaalisen medioita, mutta ennen kuin rekisteröidyt näistä mihinkään, lue sivuston vinkit ja jaa ne lapsillesi, jotta koko perhe ymmärtää, millaista on turvallinen ja vastuullinen sosiaalisen median käyttäminen.” (Common Sense Media, vapaa suomennos)

Sivusto arvioi sosiaalisia medioista sen mukaan, minkä ikäisille ne sopivat ja voiko niiden parissa oppia. Ikärajaehdotukset on tehty valtion määräysten mukaan. Ajatuksena on antaa

tietoa sivustosta ja vanhemmat saavat tämän jälkeen valita, mikä sivu sopii perheelle parhaiten.

Osa lapsille tarkoitetuista sosiaalisista medioista saa kiitosta. Rajaamani ikäryhmän lapsille (4–6-luokkalaisille) sopii sivujen mukaan esimerkiksi: Fact Monter (paljon tietoa ja apua koulun käyntiin), Giant Hello (kavereita ja pelejä) ja Roblox (tehdään pelejä ja jaetaan niitä kavereiden kanssa).

Sivuilla käydessäni huomasin, että lapsille todella on olemassa kaikenlaista sisältöä, josta en ole tiennyt mitään. Näistä sivuista oppimalla voisi olla mahdollista luoda sekä lapsia kiinnostava että turvallinen media. Jos jenkeissä löytyy jo lapsille ainakin näennäisesti turvallisia nettisivuja, miksi sellaista ei voisi yrittää perustaa Suomeenkin?

Social Networking for Kids -sivustosta on varmasti hyötyä vanhemmille, muuta siinä on myös turhan holhoavia ja pelottelevia sävyjä. Sivulla esimerkiksi väitetään, että yhdysvaltalaiset lapset viettävät enemmän aikaa median ja digitaalisten aktivointien parissa kuin vanhempiensa kanssa ja koulussa. Tämä on mahdollista, sillä nykyään älypuhelimet kulkevat mukana kaikkialle. Se ei kuitenkaan tarkoita, että lasten keskittyminen olisi koko ajan internetissä.

Ennen kaiken uskomista kannattaa myös miettiä, onko oikein että yksi media päättää, mitkä mediat ovat suotavia, vaikka kyseessä olisikin voittoa tavoittelematon taho? Mikä tekee näistä henkilöistä oikeita ihmisiä arvioimaan sosiaalisten medioiden turvallisuutta? Missä menee liiallisen suojelun ja normaalin raja?

3.2 Sosiaalisen median kanavia eli online yhteisöjä

- **Facebook**

Ikäraja 13

Facebook on mainosrahoitteinen yhteisöpalvelu, joka tarjoaa käyttäjilleen mahdollisuuden kuvallisen käyttäjäprofiilin luomiseen. Tämän lisäksi käyttäjä voi luoda ystäväverkoston, jolle jakaa tietonsa ja joihin olla yhteydessä.

Facebookissa käyttäjä voi luoda erilaisia yhteisöjä ja tapahtumia. Niihin voi kutsua ystäviä tai täysin tuntemattomiakin. Myös uusien tapahtumien ja yhteisöjen etsiminen onnistuu Facebookissa näppärästi.

Yhtiö saa käyttää kaikkea haluamallaan tavalla, niin kauan kuin materiaali on käyttäjänsä tilillä. Oikeus päättyy kun käyttäjä poistaa tiedon tai lopettaa tilinsä. (Opetusviraston nettisivut)

- **YouTUBE**

Ikäraja: 13

YouTUBE on videoidenjakopalvelu. Palveluun rekisteröitynyt käyttäjä voi ladata sivulle omia videoita tai katsoa muiden tekemiä videoita. Tämän lisäksi videoita on mahdollista kommentoida.

Yhtiö voi käyttää sisältöjä mainonnassaan. Videoiden poistaminen peruuttaa tämän oikeuden, mutta kommentit jäävät palveluun iäksi. (Opetusviraston nettisivut)

- **Myspace**

Ikäraja 13

Myspace on yhteisösivu, joka tarjoaa käyttäjilleen mahdollisuuden luoda oman profiilin ja blogin. Käyttäjän voivat lisätä järjestelmään omien tietojensa lisäksi musiikkia, videoita ja kuvia.

- **Irc-galleria**

Ikäraja 12

Irc-galleria on nuorten ja nuorten aikuisten verkkoyhteisö. Ensisijaisesti palvelua käytetään yhteydenpitoon kavereiden kanssa.

Kommunikointi Irc-galleriassa tapahtuu kirjoittamalla kommentteja kuviin, videoihin, yhteisöihin sekä päiväkirjamerkintöihin. Profiilien lisäksi Irc-galleriassa on yhteisöjä, joihin käyttäjä voi liittyä. Lista omista yhteisöistä on näkyvillä kunkin käyttäjän profiilisivulla.

- **Habbo Hotel**

Ikäraja 13

Habbo Hotel on online-yhteisö, jossa voi luoda oman hahmon ja sisustaa huoneita. Palvelussa voi myös chattailla, tavata uusia ystäviä, järjestää bileitä ja omistaa lemmikkieläimiä.

Liittyminen Habboon on ilmaista. Lisäpalveluja varten käyttäjän pitää kuitenkin ostaa rahalla Habbo-kolikoita, joilla saa esimerkiksi uusia huonekaluja. (Habbo Hotellin nettisivut)

- **Flickr**

Alle 13-vuotiaille vain perhetilin kautta

Kyseessä on online-yhteisö, jossa voi jakaa kuvia ja videoita. Tämän lisäksi muiden kuvia on mahdollista arvostella.

Yhtiö saa käyttää kaikkea haluamaansa, kunnes ne poistetaan tai sivun käyttö lopetetaan. Muun kuin kuvan, grafiikan, äänen ja videon osalta yhtiö pidättää päättymättömän oikeuden käyttää ja myös myydä sisältöjä.

- **Instagram**

Ikäraja 13

Instagram on ilmainen kuvien jakopalvelu ja sosiaalinen verkosto. Sen avulla käyttäjät voivat jakaa kuvia, kommentoida toisten käyttäjien kuvia ja tykätä niistä. Instagramilla on noin sata miljoonaa rekisteröitynyttä käyttäjää ympäri maailmaa.

ilmaa. Sovelluksen tarkoituksena on jakaa kuvia 16 erilaisen kuvafiltterin avulla, joilla voi muokata nopeasti muun muassa kuvan väriä, saturaatiota tai kontrastia.

- **Twitter**

Ei selvää ikärajaa

Twitter on yhteisö- ja mikroblogipalvelu, jonka käyttäjät pystyvät lähettämään ja lukemaan toistensa päivityksiä internetissä. Tekstipohjaiset viestit eli twiitit voivat sisältää korkeintaan 140 merkkiä. Kyseessä on siis hyvin ytimekäs viestintä.

- **Watsapp**

Watsapp on älypuhelimien ladattava ilmainen ohjelma, jonka kautta voi lähettää viestejä, ääntä, kuvaa ja videota muiden ohjelman ladanneiden kanssa. Watsapp toimii internetin kautta, eikä siksi sisällä operaattorimaksuja. Ohjelmasta on poistettu teksti- ja multimediamviestien syrjäyttäjää, sillä sitä käytetään samalla tavalla, mutta ilmaiseksi.

On kiistanalaista, onko Watsapp sosiaalinen media, sillä sen viestit jaetaan usein muutaman ystävän kanssa, eikä profiloituminen ole niin olennaista. Kyseessä on enemmänkin tekstiviestit korvaava ohjelma.

4 Toteutus: Millaisen sosiaalisen median 4-6-luokkalaisten haluat?

Tutkimuskysymystä lähestytään kahdella tavalla. Toisaalta selvitetään lapsille tehdyn kyselyn avulla kvantitatiivisesti, millaisen sosiaalisen median lapset haluavat. Tämän lisäksi tutkimukseen on haastateltu alan asiantuntijoita kommentoimaan lasten sosiaalisen median käyttöä (kohta 7).

Kyselyn kysymyksillä (liite 4) on tarkoitus selvittää, millaisen sosiaalisen median lapset haluavat. Tämän lisäksi lasten vastauksien perusteella yritetään selvittää, pärjäävätkö lapset sosiaalisessa mediassa. Jos kaikki on hyvin, ei ylhäältä hallittua nettisivua tarvitse suunnitella. Tämän takia kyselyssä tiedustellaan, kuinka kiinnostuneita vanhemmat ovat lastensa internetin käytöstä, pelottaako internet lapsia ja kiusataanko lapsia netissä.

4.1 Yhteistyö koulujen kanssa

Kouluja oli yllättävän vaikea saada osallistumaan tutkimukseen. Pyysin apua yhteensä 28 satunnaiselta peruskoululta eripuolilta Suomea (Helsinki, Espoo, Turku, Kokkola, Joutsa, Oulu, Kuopio). Otin yhteyttä suoraan koulujen rehtoreihin (liite 2) ja kysyin koulun halukkuutta osallistua kyselyyn. Rehtoreista kymmenen vastasi sähköpostiini ja heistä kaksi halusi auttaa.

Osa Helsingin rehtoreista vetosi kunnan myöntämän tutkimuslupan puuttumiseen, vaikka kaupungin käytännön mukaan tutkimuslupaa pyydetään vasta, kun koulut ovat esittäneet mielenkiintoa kyselyyn osallistumiseen. Yksikään koulu ei halunnut osallistua tutkimukseen lupien hankkimisen jälkeen.

Hain tutkimusluvat Helsingin lisäksi niihin kaupunkeihin, joiden koulut sellaisen halusivat. Vantaan kaupunki ei koskaan vastannut ja Kuopio myönsi luvan hetkessä. Pyysin opettajia myös pyytämään tutkimuslupaa oppilaiden vanhemmilta (liite 3) ennen kyselyn tekemistä. Kyselyyn osallistui Kaksikerran koulu Turusta ja Kettulan koulu Kuopiosta.

4.2 Kyselyn luotettavuus ja valmistelu

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 91 oppilasta Kuopiosta ja Turusta. Tutkimusryhmään valittiin 4-6-luokkalaiset lapset, koska he ovat tarpeeksi vanhoja vastaamaan internetissä tehtyyn kyselyyn itsenäisesti ja toisaalta tarpeeksi nuoria edustaakseen alakoululaisten lasten näkemystä aiheesta.

Lapset mediatuottajina -tutkimuksessa todetaan, että lapsi alkaa ottaa kuvia itsestään vasta siinä vaiheessa kun toiminnalle on sosiaalista tarvetta. Tämä tarve näyttäisi kehittyvän 11–12-vuoden iässä, mutta osa nuoremmistakin vastaajista kertoi käyttävänsä sosiaalisia medioita.

Vaikuttaa, että kännykän kamera kääntyy itseän vasta myöhemmin ikävuosina (noin 11–12 ikävuodesta ylöspäin). Mediakasvatuksen näkökulmasta tämä ikävaihe on kriittinen kasvun vaihe, sillä vaikkei omia teoksia sinänsä jaettaisikaan, jakamisen mahdollisuus tiedostetaan. (Sintonen ym. 2012, 9.)

Lapset mediatuottajina -tutkimus vaikutti siihen, että tämän tutkimuksen kyselyyn valittiin vastaamaan 4–6-luokkalaisia lapsia. Heitä median sosiaalisuus on alkanut kiinnostaa, mutta heidän tietonsa eivät ole riittävät sosiaalisessa maailmassa selviämiseen. Tässä tutkimuksessa sana lapsi merkitsee siis 4–6-luokkalaista, ellei asiasta erikseen ilmoiteta.

Kyselyn tekemisessä oli monta eri vaihetta. Ensimmäiseksi piti määritellä se, mitä tutkimuskysymyksen kannalta on oleellista tietää. Tämän perusteella tehtiin kyselyn (liite 4) ensimmäinen versio, joka lähetettiin 10-, 11- ja 12-vuotiaille lapsille. Nämä kolme lasta lukivat kysymykset ja yrittivät vastata niihin.

Suurin ongelma kysymyksissä oli se, että lapset eivät tienneet, mitä sosiaalinen media tarkoittaa. Tämän takia käsite piti purkaa kysymyksissä auki. Sen lisäksi nuoremmat eivät tienneet, mitä ahdistaminen merkitsee. Kysymysten ensimmäisessä versiossa käytettiin sanaa internet, mutta sanan käyttö oli lasten mielestä hienostelua. Siksi lopullisessa kyselyssä puhutaan vain netistä.

Esimerkki muutoksesta. Suluissa on alkuperäinen kysymys.

Onko netin sisältö joskus pelottanut sinua?

(Onko **internetin** sisältö joskus **ahdistanut** sinua?)

Haluaisitko, että netissä olisi lapsille oma Facebookin kaltainen nettisivu?

(Haluaisitko, että **internetissä** olisi lapsille oma **sosiaalinen media**)

Valmiit kysymykset laitettiin Webropol-ohjelman kautta nettiin lasten vastattavaksi. Tutkimus ohjelmoitiin sellaiseksi, etten kukaan pysty määrittelemään, missä kysely on tehty tai kuka kysymyksiin on vastannut. Tällä tavalla voidaan suojella lasten yksityisyyttä.

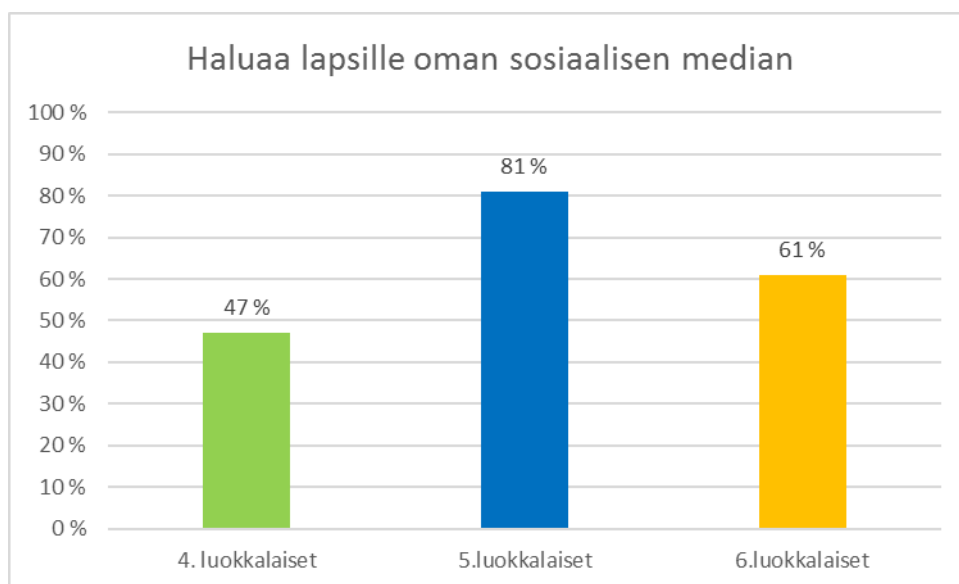
Kyselyssä tiedustellaan vain sitä, millä luokalla lapset ovat. Lapsilta ei kysytä heidän sukupuoltaan tai kotipaikkakuntaansa. Nämä eivät olleet tutkimuksen kannalta oleellisia tietoja, sillä tutkimustulosten tarkoituksena on saada selville, mitä asioita alakoululaiset lapset pitävät tärkeinä ja käyttävätkö neljäsluokkalaiset jo sosiaalisen median palveluita. Paikkakunnalla ja sukupuolella ei ole väliä sillä tarkoituksena on tuottaa tietoa tahoille, jotka haluavat tehdä koko Suomen kattavan alakoululaisille tarkoitettun sosiaalisen median.

5 Analyysi: Lapset haluavat sosiaalisen median

Suurin osa vastaajista 68 prosenttia (62 lasta) haluaisi oman sosiaalisen median. Se, mitä sosiaaliselta medialta haluttiin, ei poikennut lähes lainkaan eri luokkien tai paikkakuntien välillä. Lasten mieltymykset ovat siis hyvin samanlaiset eri puolilla Suomea.

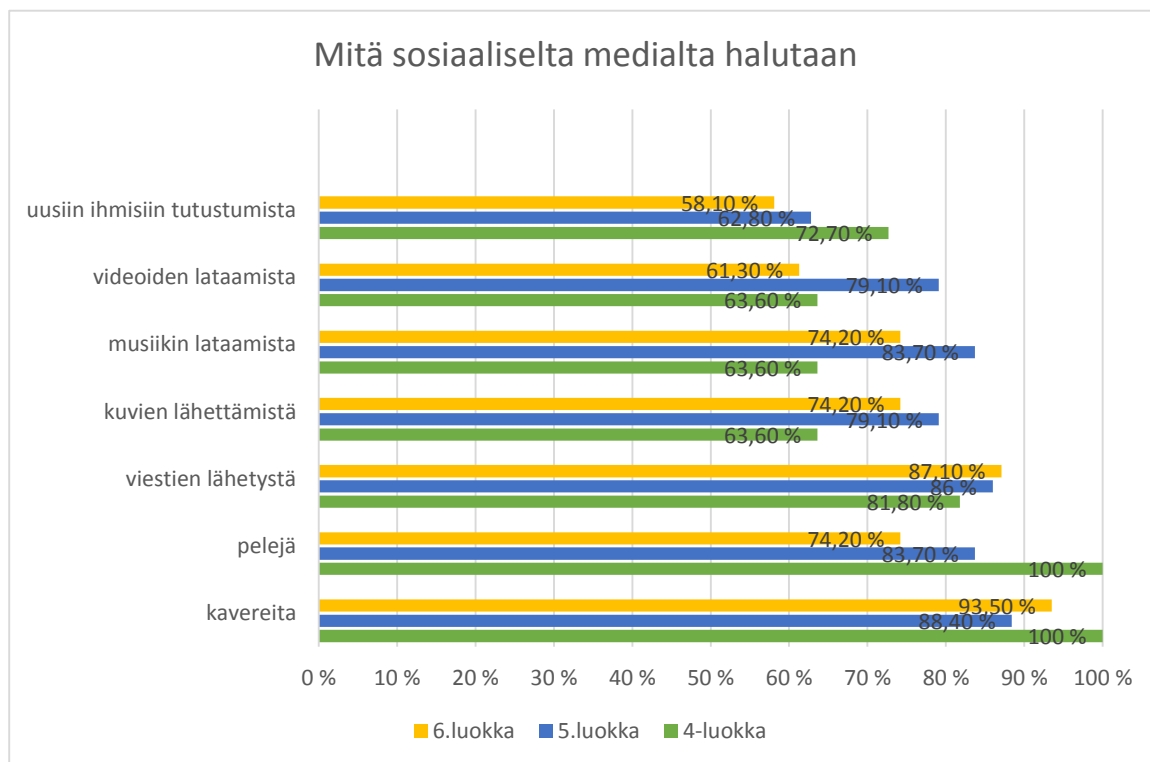
Lasten oma sosiaalinen media kiinnosti enemmän lapsia, jotka käyttävät jo ennestään sosiaalisen median palveluita. Esimerkiksi neljäsluokkalaiset eivät olleet asiasta kovinkaan kiinnostuneita. Heistä vain 47 prosenttia (7 lasta) haluaa oman sosiaalisen median. Vuotta vanhempien joukossa sosiaalisen median käyttö on jo yleisempää. Viidesluokkalaisista jopa 81 prosenttia (35) haluaisi lasten sosiaalisen median.

Kuudesluokkalaisten kohdalla kiinnostus laskee. Heistä enää 61 prosenttia (19 lasta) haluaisi lasten sosiaalisen median. Tämä saattaa johtua siitä, että ala-asteen viimeisellä luokalla ei enää haluta leimautua lapseksi. Osa haluaa siirtyä jo osaksi yläasteikäisten ”aikuista” maailmaa. Toisaalta, olisiko tähän maailmaan siirtyminen helpompaa, jos koulussa olisi mahdollista harjoitella vielä kuudennella luokallakin sosiaalisen median käyttöä.

Lapsille sosiaalisessa mediassa oleellisinta ovat kaverit, pelit, musiikkien ja videoiden lataaminen, viestien lähettäminen ja kuvien jakaminen. Oheisesta taulukosta näkee, että nuorimmille vastaajille pelit ja kaverit ovat tärkeimpiä. Vanhemmilla vastaajilla mieltymykset jakaantuvat tasaisemmin kaikkien vaihtoehtojen välillä. Pelien merkitys ei ole enää niin

suuri kuudesluokkalaisten keskuudessa. Heille tärkeintä on mahdollisuus lähettää viestejä ja olla yhteydessä kavereihin.

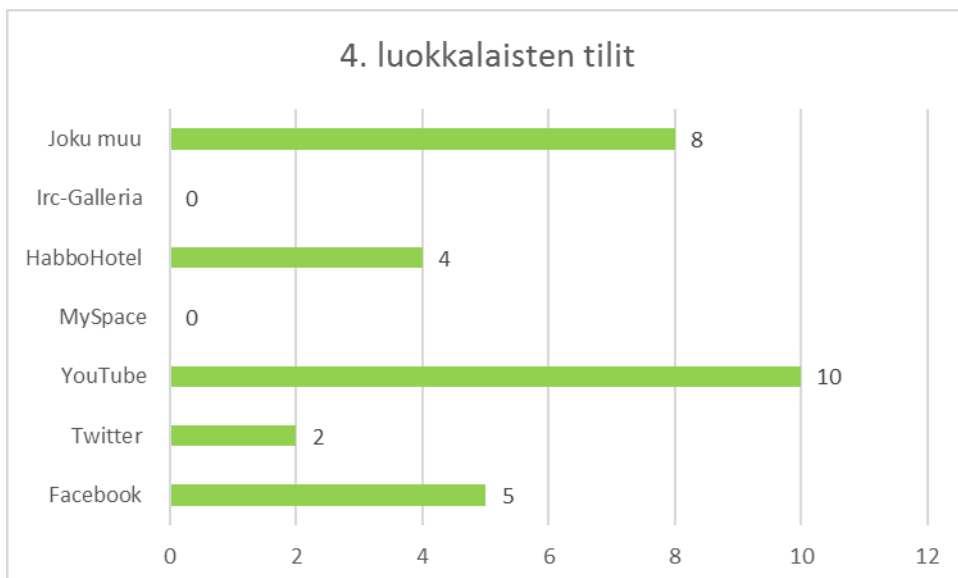

Lapset ehdottivat myös muitakin aktiviteetteja avoimissa vastauksissaan. Yksi halusi katsoa elokuvia, kolme hoitaa virtuaalilemmikkejä ja yksi piirtää. Yksi vastaajista toivoi, että sosiaalisessa mediassa autettaisiin koulukiusattuja.

5.1 Lapset ovat jo sosiaalisessa mediassa

Kyselyssä tiedusteltiin, käyttävätkö lapset sosiaalisen median palveluita. Vastaajista 97 prosenttia (88) kertoi omistavansa jonkun sosiaalisen median tilin. Nuoresta iästään huolimatta valtaosa lapsista käyttää yhtä aikaa useita sosiaalisen median palveluita. Tämän takia on turha yrittää rakentaa lapsille vain yhtä palvelua, jota koulussa valvottaisiin. Mitä vanhempi lapsi on, sitä todennäköisemmin hänellä on useita tilejä.

Neljäluokkalaisista 30 prosentilla (viidellä) on Facebook-tili ja 67 prosentilla (kymmenellä) YouTube-tili. Kahdella lapsella oli tili myös Twitterissä ja neljällä Habbo Hotellissa.

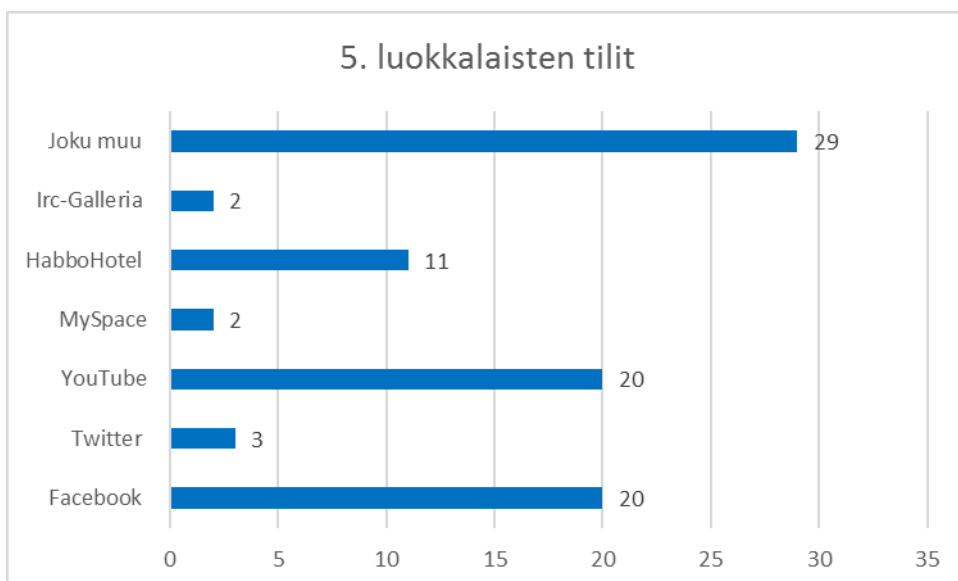

Näiden tilien lisäksi neljäsluokkalaisten kertovat omistavansa seuraavat tilit.

- Instagram (2)
- Skype (2)
- ProHotelli
- Movie Star Planet
- Go Superstar Planet
- Messenger

Viidesluokkalaisten sosiaalinen media on alkanut kiinnostaa enemmän kuin vuotta nuorempia. Vastaajista 47 prosentilla (20) oli Facebook-tili ja/tai YouTube-tili. Lapsista 19 prosenttia (8) kertoi käyttävänsä Instagramia. Kuvien jako on siis alkanut kiinnostaa, kuten lapset mediatuottajina tutkimuksessakin kävi ilmi.

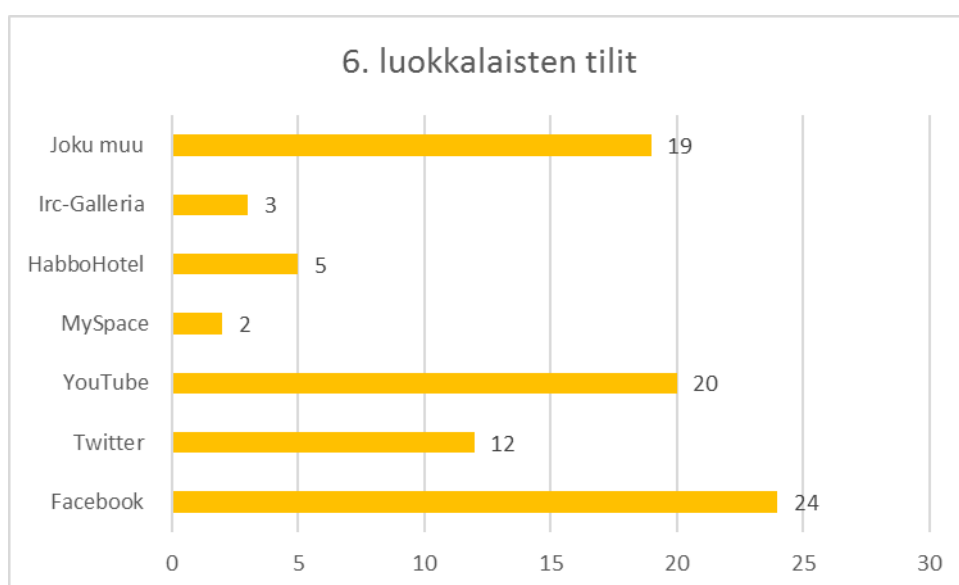
Viidesluokkalaisten tilit:

Näiden tilien lisäksi viidesluokkalaisten kertovat omistavansa seuraavat tilit.

- Messenger (2)
- Instagram (8)
- MovieStarPlanet (4)
- Pro Hotel (2)
- Whatsapp (2)
- Skype
- Go Supermodel

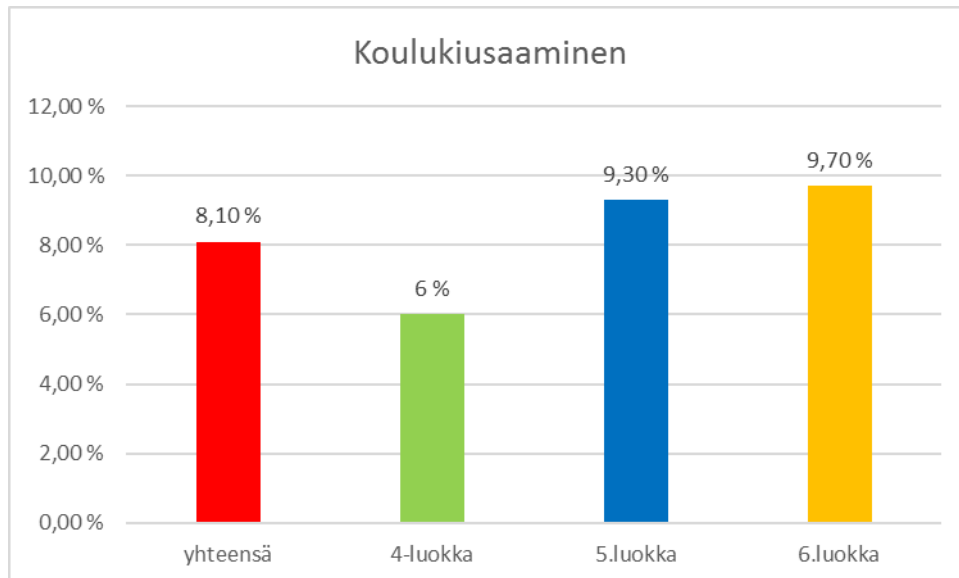
Viides- ja kuudesluokkalaisten vastaukset eivät poikkea paljonkaan toisistaan. Molemmat ikäryhmät käyttävät eniten Facebookia ja YouTubea. Kuudesluokkalaista 65 prosentilla (20) on Facebook-tili. Tämän lisäksi Instagram on suosittu. Se löytyy 42 prosentilla (13) vastaajista.

- Muut:
- Instagram (13)
- Sähköposti (3)

5.2 Kiusaamista ja pelkoa

Molemmista vastaajakouluista löytyi lapsia, joita on kiusattu internetissä. Neljäsluokkalaista vastaajista oli kiusattu vain yhtä, mutta muutama muukin kertoi pelkäävänsä, että kaverit laittavat tahallaan noloja kuvia internetiin. Pelko nettikiusaamisesta on siis läsnä tässäkin iässä.

EU Kids Online tutkimuksen mukaan viittä prosenttia suomalaislapsista oli kiusattu online-tilassa ja 15 prosenttia offline-tilassa. Tutkimukseen osallistui 1 017 suomalaista. Tulokset tukevat omaa tutkimustani. Tämän tutkimuksen mukaan noin kahdeksaa prosenttia vastaajista on kiusattu netissä.

Yllättävä yhtäläisyys kiusaamistapauksissa oli lasten välinpitämättömyys tilanteesta.

Omassa tutkimuksessani ja EU Kids Online tutkimuksessa käy ilmi, että kaikkia kiusattuja ei tilanne haitannut tai sitä vähäteltiin. EU Kids Online tutkimuksessa 35 prosenttia kiusatuista ei välittänyt kiusaamisesta.

Tässä tutkimuksessa puolet vastanneista vähätteli tilannetta tai sanoi, että ei ole tehnyt asialle mitään. Kuuluuko kiusaaminen lasten mielestä sosiaaliseen mediaan vai puuttuuko lapsilta tieto siitä, mitä kiusaamistilanteessa pitäisi tehdä?

Lasten ajatuksia kiusaamisesta:

”Lähetin ylläpidolle viestiä ja kerroin vanhemmille.”

”Annoin asian olla.”

”No yleensä se on tapahtunut silleen, että minua haukutaan tai huudellaan rumia tai jotain muuta sellaista. Se minua ei haittaa, koska en ota sitä tosissani nimittäin en edes tiedä

kuka siellä kirjoittelee rumia. Joten yleensä en vastaa itse mitään pahaa takaisin, enkä haluisi pahoittaa muitten mieltä, mutta myös virtuaalipelissä joku voi tarkoittaa tosissaan sanomaansa.”

”En tee mitään.”

”Yhdet pojat laitto musta tyhmiä kuvia Facebookiin.”

”Minua syrjitään ja en saa Facebookissa kavereita.”

”En välittänyt siitä.”

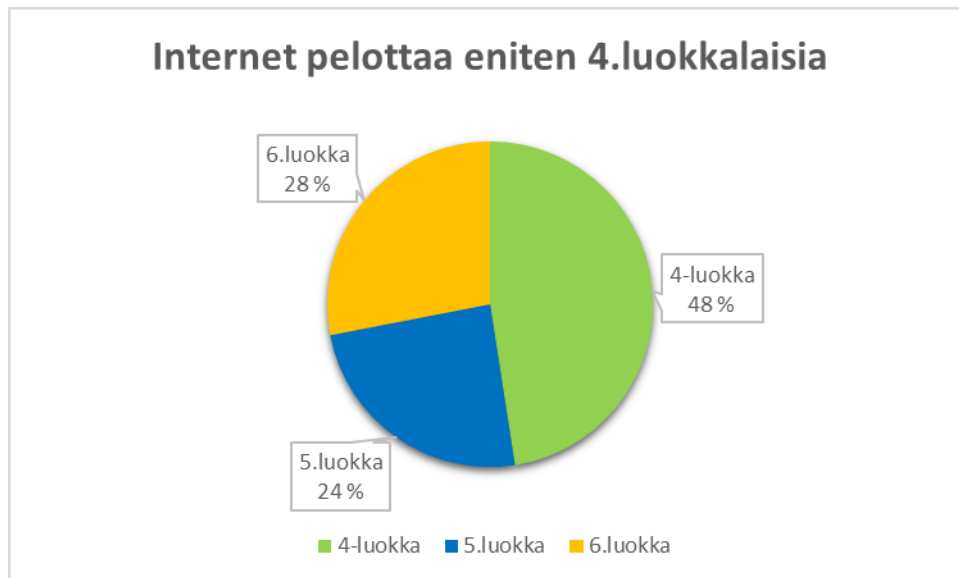
”En kertonut Facebookkin salasanaa, vaikka sitä kysyttiin.”

”Minua kutsuttiin nynnyksi ROBLOX:issa.”

Lasten vastauksissa näkee, kuinka eri tavoin internetissä voi tulla kiusatuksi. Toisaalta koululaiset voivat sulkea toisiaan sosiaalisessa mediassa tapahtumien ulkopuolelle. Näin oli tapahtunut kyselyyn vastanneelle lapselle, joka ei saa Facebookissa kavereita. Toisaalta kiusaaminen voi tapahtua pelimaailmassa, eikä lapsi tiedä, kuka häntä haukkuu. Myös nolosten kuvien lähettäminen sosiaalisessa mediassa on kiusaamista. Kun lapsilta kysyttiin peloista liittyen internetiin, juuri sosiaalisessa mediassa häpäisy oli yksi lasten yleisimmistä peloista.

5.3 Mikä internetissä pelottaa?

Vastajista 18 prosenttia (16) kertoi pelänneensä joskus internetissä. Osa peloista liittyi läheisesti kiusaamiseen (rumien kuvien laittaminen sosiaaliseen mediaan tai kuvien haukkuminen). Tämän lisäksi lapset kertoivat pelkäävänsä internetistä löytyviä videoita ja aikuisia ihmisiä, jotka kysyvät lasten yhteystietoja. Pelko aikuisten ihmisten lähestymisestä saattaa osittain johtua jatkuvista varoituksista. Toisaalta lähentely on tämän tutkimuksen mukaan valitettavan yleistä, sillä jopa kuutta oli lähestynyt joku tuntematon aikuinen internetissä.

Lasten ajatuksia internetin pelottavuudesta:

”Ehkä joskus joku YouTube video.”

”Kaikki pelottaa.”

”Netissä pelottaa tuntemattomat ja omituiset aikuiset ihmiset ja kaikki kauhu yms.”

”Kuvat ja videot.”

”Syrjintä. Se että kuviini kommentoidaan esim. hyyyiiiii ruma!”

”Jos joku on sanonut silleen, että hän laittaa YouTubeen minusta videon, kun olen muka niin nolo. Se joskus on arvaamatonta, koska en voi tietää, onko joku jo laittanut minusta YouTubeen. Mutta uskon, että kukaan ei ole niin tyhmä, että laittaa.”

”Pelottaa, että joku laittaa tyhmiä kuvia minusta nettiin.”

”Jotkin videot.”

”Jos joku vaikka kyselee minulta, missä asun, yms.”

”Kauhupeli tai jos kysytään missä asun, puhelinnumeroa tai nimeä.”

”Lagittaminen.” (=koneen jumittaminen)

”Kauhuvideot.”

”Että hakkeroidaan.”

”Vanhat papat.”

”Porno.”

Pelkoja tutkimalla voi tulla siihen johtopäätökseen, että aikuisten internet on liian pelottava paikka lapsille. Internet pelottaa siis 17 prosenttia vastanneista ja kymmentä prosenttia on kiusattu internetissä. Näistä vastaajista yli puoli saa käyttää internetiä niin paljon kuin haluaa.

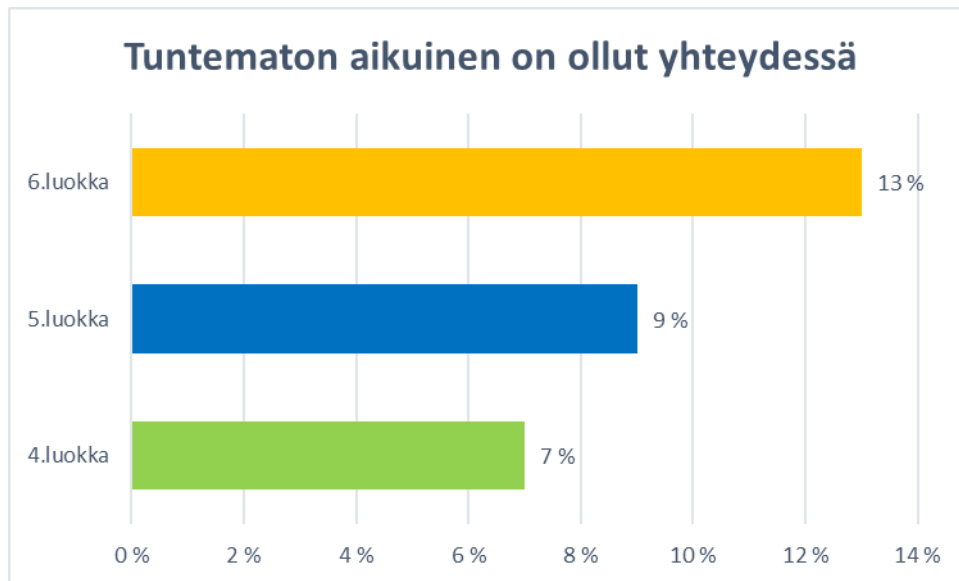
5.4 Tuntemattomat aikuiset

Tuntemattomien aikuisten lähestyminen internetissä taitaa olla valitettavan yleistä. Vastaajista yhdeksän prosenttia kertoi, että tuntematon aikuinen on lähestynyt heitä. Luku voi tuntua pieneltä, mutta kun otetaan huomioon, että näin on tapahtunut yhdeksälle lapselle sattuman varaisesti valikoidusta lapsiryhmästä, on kyse joko ilmiön yleisyydestä tai sattumasta.

Osa vastaajista on kertonut tapahtuneesta perheelleen, mutta eivät kaikki. Jokainen tilanteesta vaiennut lapsi kertoi, ettei hänen vanhempansa kysele hänen internetin käytöstään. Se, että yhdeksän lasta (jokaiselta ikäluokalta ainakin yksi) on saanut yhteydenoton tuntemattomalta aikuiselta ihmiseltä, yllätti.

Neljäsluokkalaisista vain yhtä (7 prosenttia) on lähestynyt tuntematon aikuinen. Tämä saattaa johtua siitä, että vastaajia oli vähiten (15). Sen lisäksi neljäsluokkalaisten sosiaalisen median käyttö näyttäisi vastausten perusteella olevan vähäisempää kuin vuotta vanhemmillä.

Viidesluokkalaisista vastaajista 9 prosenttia (4) kertoi tuntemattoman aikuisen lähestyneen heitä. Kuudesluokkalaisista näin on tapahtunut 13 prosentille (4).

Yksi konkreettisin syy, miltä lapsia halutaan suojella sosiaalisessa mediassa, on se, että netissä on aikuisia, jotka käyttävät sosiaalista mediaa lasten saalistamiseen (grooming). Pelko näyttäisi olevan valitettavan aiheellinen tämänkin tutkimuksen perusteella.

Tässä kyselyssä ei pyydetä tarkkoja faktoja lasten ja tuntemattomien aikuisten kanssakäymisestä, sillä tutkimuksen tarkoituksena ei ole tutkia lasten seksuaalista hyväksikäyttöä internetissä, vaan sitä, mitä lapset sosiaaliselta medialta haluavat.

Jos tässä tutkimuksessa olisi kysytty tarkemmin seksuaalisesta hyväksikäytöstä, olisi tutkimusolosuhteiden pitänyt olla aivan toinen. Lapsilla olisi pitänyt olla mahdollisuus keskustella kokemuksistaan ja ajatuksistaan tällaisen kyselyn jälkeen koulupsykologin kanssa.

Kyselyn perusteella voi sanoa, että tuntemattomat aikuiset pelottavat lapsia ja kymmenen prosentin osalta pelko on toteutunut. Koska tuntemattomat aikuiset ihmiset pelottavat useaa lasta, voidaan päätellä, että lapset haluavat sellaisen median, jossa tuntemattomat aikuiset eivät pääse heitä lähestymään.

Mitä lapset tekivät, kun heitä lähestyttiin:

”En vaan vastannut sille. Se oli semmoinen keskustelupaikka.”

”Habbo Hotelli sivulla. Kerroin.”

”Instagramissa, en kertonut kellekään.”

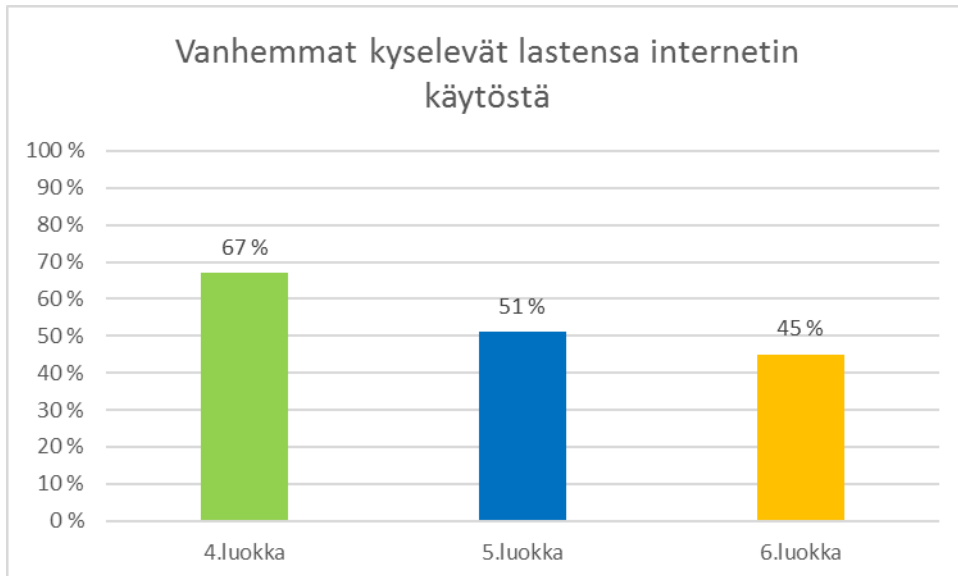
”Facebookissa minua on monesti pyytänyt tuntematon ulkomaalainen mies kaveriksi, mutta en ole hyväksynyt, ja kerroin siitä perheelleni.”

5.5 Kaikkia vanhempia internet ei kiinnosta

European Kids Online raportin (2012) mukaan 94 prosenttia suomalaisista vanhemmista kertoi, että he keskustelevat lastensa (9–12-vuotias) kanssa siitä, mitä lapset tekevät internetissä. Vanhemmista 85 prosenttia käy saman keskustelun vasta kun lapset ovat 13–16-vuotiaita.

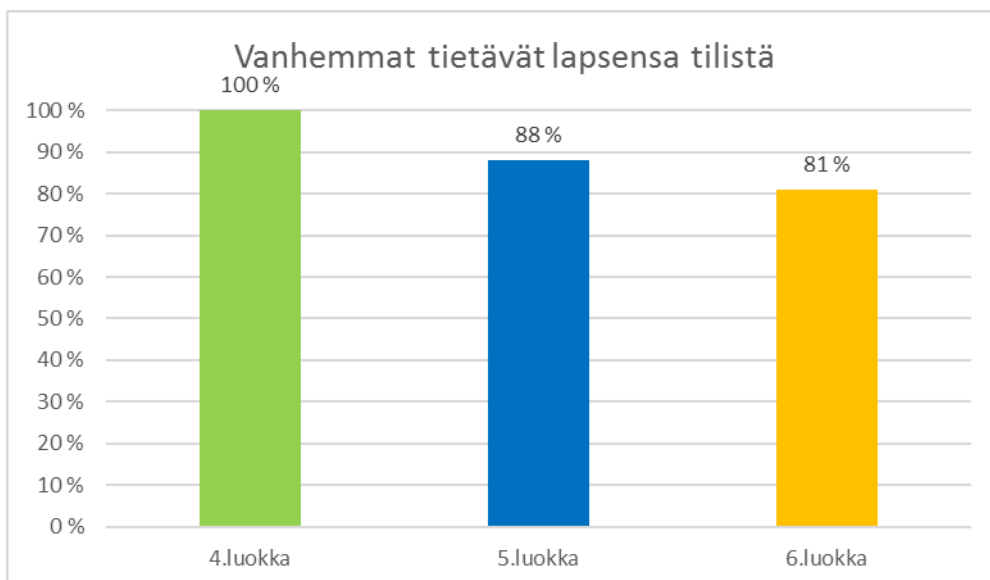
European Kids Onlinen tulokset vaikuttavat ruusuisilta verrattuna tämän tutkimuksen tuloksiin. Siihen voi olla kaksikin syytä: tämän tutkimuksen tutkimusjoukon pienuus tai se, että asiaa on kysytty vanhempien sijaan lapsilta.

Neljäsluokkalaisista 33 prosenttia (5) kertoo, etteivät vanhemmat kysele heidän internetin käytöstään. Luku kasvaa iän myötä hurjasti, sillä viidesluokkalaisista jo 49 prosenttia (21) ja kuudesluokkalaisista 55 prosenttia (17) kertoo, etteivät heidän vanhempansa kysele heidän internetin käytöstään. Tämän lisäksi tutkimuksesta kävi ilmi, että kymmenen prosenttia (9) lapsista pitää sosiaalisen median tiliään salaa vanhemmiltaan ja 38 prosenttia (35) saa olla internetissä niin paljon kuin haluaa.

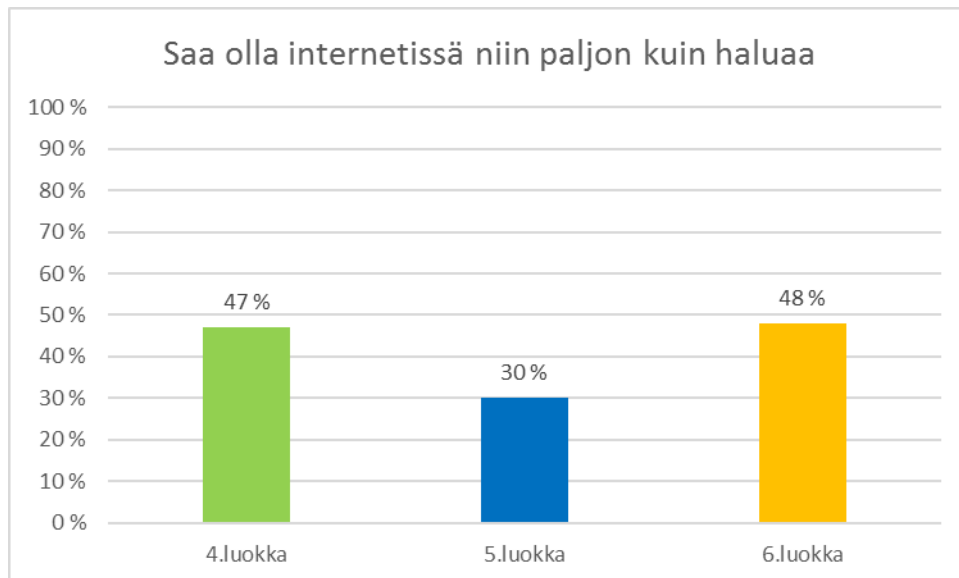

:

Suurin osa vanhemmista näyttäisi tietävän, että heidän lapsellaan on sosiaalisen median tili. Neljäsluokkalaisista sosiaalisen median tilin omistajista kaikkien vanhemmat tietävät tilistä. Viidennellä ja kuudennella asiaa salataan tai se ei kiinnosta vanhempia. Voi toki olla, että viidennellä luokalla sosiaalisen median maailma on jo alkanut kiinnostaa, mutta vanhemmat eivät halua lapsen avaavan tiliä. Lapsi on kuitenkin neuvokas ja perustaa tilin itselleen ilman lupaa ja mahdollisesti kavereiden avustuksella.

Vanhemmat ovat suhteellisen tarkkoja siitä, miten paljon heidän lapsensa käyttävät internetiä. Tulosten mukaan 38 prosenttia (35 lasta) saa olla internetissä niin paljon kuin haluaa. Oheisessa taulukossa näytetään vastausten jakautuminen luokittain.

Viidesluokkalaisten internetin käyttöä rajoitetaan eniten. Syynä voi olla se, että vanhemmat ovat vasta heränneet lastensa internetin käyttöön. Neljäloukkalaiset eivät ehkä käytä internetiä vielä niin paljon. Kuudesluokkalaisille annetaan olla vapaammin internetissä, mahdollisesti ikänsä vuoksi. Se, miten vanhemmat valvovat lastensa internetin käyttöä tulevaisuudessa, kun yhä useammalla lapsella on älypuhelin, on yksi uusista ongelmista.

6 Yhteenveto lasten vastauksista

Tutkimuksesta selviää, että 4-6-luokkalaiset lapset käyttävät sosiaalisen median palveluita, vaikka yleensä palvelun ikärajan pitäisi tämä estää. Vastaajista 97 prosenttia (88) kertoi omistavansa jonkun sosiaalisen median tilin.

Vanhemmat näyttävät luottavan lapsiinsa internetin käytössä. Viidesluokkalaisista jopa 49 prosenttia (21) ja kuudesluokkalaisista 55 prosenttia (17) kertoo, etteivät heidän vanhempansa kysele heidän internetin käytöstään.

Internet pelottaa 17 prosenttia vastanneista ja kymmentä prosenttia on kiusattu internetissä. Näistä vastaajista yli puoli saa käyttää internetiä niin paljon kuin haluaa.

Kymmenen prosenttia vastaajista kertoi, että heidän vanhempansa eivät tiedä heidän sosiaalisen median tilistään. Heistä 89 prosenttia kertoo, että vanhemmat eivät kysele heidän internetin käytöstään ja 56 prosenttia saa olla internetissä niin paljon kuin haluaa.

Lasten oma sosiaalinen media kiinnosti enemmän lapsia, jotka käyttävät sosiaalisen median palveluita. Nuorimmille vastaajille pelit ja kaverit olivat tärkeimpiä. Vanhemmilla vastaajilla mieltymykset jakaantuivat tasaisemmin kaikkien vaihtoehtojen välillä. Etenkin pelit menettivät merkitystään.

Sosiaalisessa mediassa lapset haluavat siis jutella keskenään, jakaa eri medioita (kuvia, videoita ja ääntä), pelata ja ystäväystyä. He eivät halua pelätä, jutella aikuisille tai tulla kiusatuiksi. Tässä on siis hyvän sosiaalisen median avaimet.

7 Asiantuntijoiden haastattelu

Koska lasten sosiaalisen median käytöstä on tehty enemmän lehtijuttuja kuin tutkimuksia, päätin minäkin haastatella muutamaa alan asiantuntijaa tutkimukseeni. Lähestyin heitä sähköpostitse.

Lähetin saman viestin (liite 1) **Pauliina Grönholmille** (mediakasvatusvastaava, Helsingin Sanomat), **Juuso Repolle** (nuorisotyöpäällikkö, Mannerheimin Lastensuojeluliitto), **Riku Sukari** (Varsinaissuomen nettipoliisi), **Johanna Sommers-Piiroselle** (mediakasvatustyön asiantuntija, Pelastakaa Lapset ry) ja **Saara Pääjärvelle** (erityisasiantuntija, Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen, eli MEKU).

Annoin kaikille mahdollisuuden vastata kysymyksiin kirjallisesti tai puhelimitse. Vain Juuso Repo halusi keskustella puhelimitse.

7.1 Sosiaalista mediaa ei voi paeta

Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että sosiaalista mediaa ei voi paeta. Sitä pitää opettaa ja se pitää kehittää lapsille sopivaksi.

Johanna Sommers-Piironen mielestä lasten sosiaalisen median käyttöä ei pitäisi estää. Hän pohtii sitä, miten sosiaalinen media eroaa muusta mediasta, jonka äärellä lapsi syntymästään saakka elää ja kasvaa.

”Ei lasta oikein voi erottaa tai sulkea pois toimintaympäristöstään. Toki verkon rajattomat mahdollisuudet, julkisuus ja sosiaalisen median luonne sekä se, että verkon kautta koko maailma on avoin lapselle, tuovat omat haasteensa ja riskinsä, joihin lapsi tarvitsee aikuisen ohjausta ja myös suojausta. Pitäisikö lapsi päästää yksin ilman tukea ja ohjausta maailmalle, kuten liikenteeseen? Verkon ja sosiaalisen median suhteen on sama kuin muutenkin kasvatuksessa, eli sopivassa määrin ja siinä vaiheessa ja iässä, kun lapsella on siihen riittävät valmiudet.”

Sommers-Piirosen mielestä lapsi voi aikuisten ohjauksessa ja valvonnassa aloittaa sosiaalisen median käytön kiinnostuksensa, ikänsä ja mediataitojensa mukaan. Itsenäinen sosiaalisen median käyttö sen sijaan edellyttää lapselta riittäviä mediataitoja ja tämän arviointi on aikuisen vastuulla.

MEKU:n Saara Pääjärven mielestä on vaikea määritellä sitä, tarvitseeko lapsi sosiaalista mediaa.

”Sosiaalinen media ei niin aikuisille kuin lapsillekaan ole mikään ruuan tai suojan kaltainen perustarve. Toisaalta lapset, kuten aikuisetkin, haluavat olla yhteydessä toisiin ihmisiin, sillä sosiaalinen kanssakäyminen on vahva tarve.”

Hän huomauttaa, että nyky-yhteiskunnassa sosiaalinen kanssakäyminen tapahtuu yhä useammin sosiaalisessa mediassa (joskin harvalle se on ensisijainen sosiaalisen kanssakäymisen areena).

”Sosiaalinen media on monelle myös peli- ja leikkipaikka ja viihtymistä voi pitää tarpeena sitäkin. Tässä kohtaa lasten tarpeet ovat yksilöllisiä: toisia sosiaalinen media ei kiinnosta ollenkaan, toisia paljonkin. Jos lapsi käyttää sosiaalista mediaa, se arvatenkin vastaa johonkin hänen tarpeeseensa.”

Juuso Repo ei lähtisi kieltämään sosiaalisen median käyttöä. Hänen mielestään kaikissa sosiaalisissa medioissa pitäisi ottaa huomioon mahdolliset lapsikäyttäjät.

”Toisaalta lapsille pitäisi luoda omia sosiaalisen median välineitä ja toisaalta aikuisten medioissa pitäisi ottaa huomioon se, että lapsetkin saattavat käyttää niitä.”

Pauliina Grönholmin mielestä sosiaalinen media ja internet eivät itsessään ole vaarallisia, mutta niitä voi käyttää väärin. Myös nettipoliisi Riku Sukari on tästä huolissaan. Hän ei usko, että sosiaalisen median käytöstä saadaan koskaan täysin turvallista. Hänen mielestään yhteiskunta ei ota ongelmaa riittävän tosissaan.

”Asiasta ei puhuta juurikaan julkisesti. Yksikin lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on liikaa. Netti on luonut liian helpon alustan seksuaalirikollisille. Netissä tapahtuu myös koulukiusaamista, kunnianloukkauksia, uhkailua ja painostusta.

Pääjärvi muistuttaa, että sosiaalista mediaa voi lähestyä sekä riskien että positiivisten mahdollisuuksien kautta. Hän näkee myönteisinä mahdollisuuksina yhteydenpidon läheisiin, itseilmaisun, teknisten käyttötaitojen kehittymisen ja ilon.

”Riskeinä sosiaalisessa mediassa ovat muun muassa mahdolliset salasanavaraukset, kiusaaminen tekijänä tai uhrina, törmääminen lapsille sopimattomaan tai haitalliseen aineistoon, seksuaalinen ahdistelu ja verkkoon jäävät ei-toivottavat ”jalanjäljet” omasta ajattelemattomasta toiminnasta.”

Pääjärven mukaan sosiaalisen median ulkopuolelle jääminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lapsi olisi turvassa esimerkiksi nettikiusaamiselta. Sellaistenkin lasten kuvia voidaan kiusaamismielessä levittää nettipalveluissa, jotka eivät itse palvelua käytä.

”On tärkeä myös muistaa, että riskin kohtaaminen ei vielä tarkoita automaattisesti haittaa, vaan lapsi voi kohdata netissä potentiaalisia riskejä ilman, että siitä seuraisi sen kummempia ongelmia.”

Myös Sommers-Piironen pohtii sosiaalisen median vaarallisuutta. Hän toteaa, että sosiaalisessa mediassa liikkuu ja toimii paljon erilaisia ihmisiä ja monenlaisista lähtökohdista. Kaikkien toimijoiden tarkoitusperät eivät välttämättä ole laillisia tai toisia verkon käyttäjiä huomioivia.

”Eri palveluissa on toki omat käyttöehtonsa ja pelisääntönsä, mutta niiden valvonta tapahtuu pitkälti yhteisön itsensä taholta, eli käyttäjät itse valvovat ja ilmiantavat pelisääntöjä rikkovat toimijat ja sisällöt. Palveluiden ylläpitäjillä on vastuunsa, mutta harvemmin eri-ikäisille tarkoitettuja palveluita moderoitetaan ja valvotaan erityisesti lasten näkökulmasta.”

Hän korostaa, että sosiaalisessa mediassa toimiminen edellyttää käyttäjältään varsin hyviä mediataitoja. Näitä ovat muun muassa viestien sisältöjen tulkinta- ja tuottamistaitoja, sosi-

aalisia taitoja, itsensä turvaamisen taitoja sekä erilaisten sisältöjen ja tilanteiden tuottamien tunteiden käsittelytaitoja.

”Mitä nuorempi lapsi on, sitä vähemmän hänelle on ehtinyt kertyä kokemuksia, valmiuksia ja taitoja käsitellä kaikkea mediassa kohtaamaansa. Erityisesti näin on, jos lapsi ei ole saanut kotoaan, päiväkodista tai koulusta tietoista tukea ja ohjausta näiden valmiuksien ja taitojen kehittymiseen.”

7.2 Ikäraajat ovat hyväksi

Asiantuntijat käsittelevät ikärajojen noudattamista eri näkökulmista. Sukarin kokemuksen mukaan lapset käyttävät sosiaalista mediaa yhä nuorempina, eikä ikärajoista välitetä.

”Kuvat, videot ja pelit ovat kiehtovaa ajanvietettä. Suurin osa vanhemmista tietää lastensa olevan sosiaalisessa mediassa, mutta eivät välitä ikärajoista, eivätkä näe mitään riskejä siinä.”

Sukari on ikärajojen noudattamisen kannalla. Hän ei ymmärrä, miksi vanhemmat auttavat lapsia kiertämään ikärajoja.

”Esimerkiksi 13-vuotias ymmärtää asioita paljon paremmin, kuin yhdeksänvuotias. Monelta murheelta vältyttäisiin jos ikärajoja noudatettaisiin.”

Grönholm kannattaa myös ikärajojen noudattamista. Hänen mielestään vastuu ikärajojen noudattamisesta on viimekädessä vanhemmilla, mutta myös palvelun tarjoajan pitäisi reagoida, jos joku ilmoittaa, että ikärajaa rikotaan.

”Palvelun tarjoajan pitäisi myös tehdä ladattujen tietojen ja kuvien poistamisen helpommaksi.”

Sommer-Piirosen mukaan aikuiset tekevät väärin auttaessaan lapsia kiertämään ikärajoja. Näin toimiessaan vanhemmat antavat lapselleen viestin, että yhteiskunnan pelisääntöjä voi kiertää, jos itsestä siltä tuntuu.

”Jos vanhemmat ovat selkeästi yhdessä lapsen kanssa jossakin palvelussa tai

mediassa, jota lapsi itsenäisesti ei voi tiettyä ikää nuorempaan käyttää, on tilanne mielestäni kuitenkin hyväksyttävää. Aikuisen tulee kuitenkin selkeästi seurata, ohjata ja valvoa lapsensa toimintaa tässä mediassa sekä pitää huoli lapsen yksityisyydestä ja turvallisesta median käytöstä.”

Mannerheimin lastensuojeluliiton Repo sen sijaan muistuttaa, että ikäraajat ovat palveluiden itsensä asettamia. Ne eivät liity ulkopuolisiin haitallisuusarvioihin, kuten elokuvien ja pelien ikäraajat. Repon mielestä ikärajojen noudattaminen on useampien tahojen vastuulla: koulun, vanhempien ja palvelun tarjoajien.

Repo ei lähtisi yhteiskunnan tasolta kieltämään vanhempia auttamasta ikärajojen kiertämisessä. Hänen mielestään ongelma profiilien on avoimuudessa. Käytön pitäisi siis olla olemuksena jo rajatumpaa Repo huomauttaa, että kaikki alaikäiset eivät ymmärrä yksityisen ja julkisen rajaa. Jos palvelua ei ole tehty lapsen ikäluokalle, yksityisyyden suoja saattaa olla olematon. Esimerkiksi Instagramissa kaikki on heti maailmalle avoinna ja rajoitukset pitää osata tehdä itse.

Repo kertoo, että Mannerheimin Lastensuojeluliitto on käynyt EU verkoston kautta keskustelua Facebookin kanssa siitä, voisiko palveluun avata oma sivusto myös lapsikäyttäjille. Siinä tiedot olisi automaattisesti suojattuja ja helppo poistaa.

Pääjärven mielestä sosiaalisen median palveluiden kohdalla päävastuu on huoltajilla ja ammattikasvattajilla, palvelun tarjoajalla ja lapsilla itsellään.

”Palveluiden ikäraajat on tavallisesti asetettu syystä: verkkopalvelussa esimerkiksi mainonta on kohdennettua ja ikänsä valehdelleelle lapselle voidaan kohdentaa hänelle sopimatonta mainontaa. Myös palvelun omat sisällöt ja yhteydenotot muilta käyttäjiltä voivat olla lapsen ikätasolle sopimattomia, jos lapsi on ikärajaa nuorempi. Ikärajan noudattaminen on myös moraalinen kysymys: jos aikuiset hyväksyvät sen, että lapsi valehtelee ikänsä verkkopalvelussa, millaisen viestin lapselle antaa rehellisyydestä? Lapselta itseltään voi myös kysyä, haluaisiko hän toisten netinkäyttäjien valehtelevan itselleen.”

7.3 Ajatuksia lasten sosiaalisesta mediasta

Repo innostuu ajatuksesta luoda lapsille oma sosiaalinen media. Hän kuitenkin huomauttaa, että lasten maailmassa ei voi olla vain yhtä sosiaalista mediaa.

”Olisi todella hienoa, jos voitaisiin perustaa sellainen sosiaalinen media, jossa lapsi pystyisi harjoittelemaan turvallisessa ympäristössä opettajien ja vanhempien valvonnassa.”

Tämän sosiaalisen median pitäisi hänestä toimia myös mobiilisovelluksena, sillä juuri ne ovat tällä hetkellä lasten mieleen. Kyllästyminen Facebookiin on Repon mielestä lähellä.

”Watsapp ja muut mobiilisovellukset ovat osoittaneet sen, että lapset eivät todellakaan odota 13 vuoden ikään, ennen kuin menevät sosiaaliseen mediaan.”

Myös Sukari on huomannut tietokoneiden jäämisen taka-alalle. Lapset pitävät enemmän mobiilisovelluksista. Sukari suhtautuu omaan sosiaaliseen mediaan varauksella. Hänen mielestään kukaan ei pysty täysin valvomaan lasten omaa sosiaalista mediaa. Kiusaamista voi tapahtua myös suljetuissa sovelluksissa.

”Lasten some saattaa houkutella seksuaalirikolliset juuri sinne. Miten tämä estetään? Ikäviä juttuja voi tapahtua.”

Sukari ehdottaa, että salasana ja linkit jaettaisiin koulusta. Salasanaa pitäisi vaihtaa säännöllisesti ja ylläpitäjä valvoisi toimintaa.

Pääjärven mukaan lasten sosiaaliseen mediaan kirjautuminen voi tuottaa hankaluuksi. Jos palveluun saisi kirjautua vain tietyn ikäinen, millainen tekninen toteutus mahdollistaisi palvelun. Hän huomauttaa, että jos kirjautumista suunnitellaan tehtäväksi sosiaaliturvatunnuksilla, pitäisi huolehtia alaikäisten lasten henkilöllisyyden suojasta.

Hän myös miettii, mikä motivoisi lapsia käyttämään ”ylhäältä annettua”, ikäryhmälle räätälöityä palvelua niiden sijaan, joita lapset ja heidän kaverinsa, sukulaisensa ja eri-ikäiset ystävänsä jo tällä hetkellä käyttävät.

Toisaalta Pääjärvi haluaisi, että lapset voisivat harjoitella sosiaalisen median taitojaan turvallisessa ympäristössä.

”Tähän tarkoitukseen voisivat hyvin sopia esimerkiksi koulun oman suljetut verkkoympäristöt, jossa harjoiteltaisiin verkkoviestintää kuten sähköpostietikettiä, argumentointia verkossa ja muita vastaavia sosiaalisessa mediassa tarvittavia taitoja. Vielä tätäkin tärkeämpää on tietysti lasten sosiaalisten taitojen kehittymisen tukeminen yleisesti: keskustelut oikeasta ja väärästä, kiusaamisesta ja hyvästä käyttäytymisestä, ja siitä, kuinka tämä tulee huomioida myös verkossa.”

Grönholm ehdottaa, että pienille lapsille suunnatuissa sovelluksissa olisi pakollisena se, että toimitaan vain etunimillä tai anonyymisti. Tällöin lapsi ei pääsisi jakamaan sisältöjä ilman vanhempien hyväksyntää. Hänen mielestään turvallisen sosiaalisen median luominen on mahdollista. Nykyinen tekniikka, kuten käyttäjäprofiointi, mahdollistaa sen.

”Ongelmana lienee se, minkä maan lainsäädäntöä kansainväliset sovellukset seuraavat.”

Sommers-Piironen huomauttaa, että turvallinen sosiaalinen media tarkoittaa turvallisesti, järkevästi ja toisia kunnioittavasti toimivia ihmisiä, jotka hyödyntävät käytettävissä olevaa teknologiaa myös turvallisesti, laillisesti ja järkevästi. Tämän takia hänen mielestään turvalliseen sosiaaliseen mediaan tarvitaan yhteisiä pelisääntöjä, sääntöjen noudattamista valvovia ihmisiä sekä seuraamuksia sääntöjen rikkomisesta.

Tämä tarkoittaisi sitä, että erityisesti lasten suosimissa sosiaalisen median palveluissa tarvitaan moderaattoreita valvomaan ja ohjaamaan toimintaa sekä itse palveluun liittyviä teknisiä ratkaisuja, jotka helpottavat jokaisen käyttäjän omia mahdollisuuksia ilmoittaa ylläpitäjälle ja moderaattoreille epäasiallisesta ja sopimattomasta käyttäytymisestä ja toiminnasta palvelussa.

”Yhteisön sisällä täytyy olla omaa valvontaa, jolla puututaan riittävän nopeasti epäkohtiin ja epäasialliseen toimintaan. Lasten käyttämissä palveluissa tu-

lee olla mukana riittävästi aikuisia valvomassa ja ohjaamassa toimintaa.”

7.4 Viesti vanhemmille

Pääjärvi muistuttaa, että sosiaalisen median käyttöä ei saa kategorisesti estää. Sananvapaus on myös lapsia koskeva perusoikeus ja sosiaalisen median kategorinen käyttökielto olisi selvästi ristiriidassa sekä Suomen perustuslain että esimerkiksi YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa.

Kaikki asiantuntijat korostavat vanhempien tehtävän tärkeyttä. Repo ymmärtää vanhempien paineet. Hänen mukaansa on olemassa koululuokkia, joissa lähes kaikilla on Facebook tai Whatsapp-tili.

”On kuitenkin vanhempien vastuulla päättää, kuuluuko oma lapsi tähän joukkoon. Uskon, että lapsi oppii mediatietoiseksi kansalaiseksi, vaikka ei pääsisi käyttämään sosiaalista mediaa jo kahdeksanvuotiaana.”

Repo muistuttaa, että vanhempien on pitänyt jo ennen nettiäkin miettiä, mitä heidän lapsensa saavat ja eivät saa tehdä. Pääjärven mukaan kaikessa kasvatuksessa päämääränä on oltava lapsen kasvun tukeminen hänen omaa hyvää elämäänsä kohti. Netti on yksi toimintaympäristö muiden joukossa ja kasvatuksen perusasiat pätevät sen suhteen samoin kuin muuallakin.

”Lapsen ja kasvattajan läheiset ja luottamukselliset välit, lapsen osallisuuden ja toimijuuden kunnioittaminen ja dialoginen kasvatussuhde ovat tärkeitä kaikessa kasvatuksessa. Sen sijaan, että kasvattaja määrää, tietää ja päättää kaiken valmiiksi lapsen puolesta, kasvattajan tulee olla herkkänä lapsen omille toiveille ja tarpeille: Mikä lapselle netissä on tärkeää ja tuottaa iloa? Millaisia taitoja juuri tämä lapsi erityisesti tarvitsee toteuttaakseen itseään turvallisesti ja vastuullisesti myös netissä? ”

8 Loppusanat

Sosiaalista mediaa käytetään 4–6-luokkalaisten keskuudessa viihtymiseen, yhteydenpitoon ja medioiden jakamiseen. Tutkimuksessa selvisi, että lapset haluavat ja tarvitsevat oman sosiaalisen median. Lasten ajatukset siitä, mitä sosiaalisesta mediasta pitäisi löytyä, eivät eronneet paljонkaan aikuisten mielipiteistä. Myös lapset arvostavat yhteydenpitoa kavereiden kanssa ja eri medioiden jakamista toisilleen.

Tulosten perusteella voidaan väittää, että nuoresta iästään huolimatta valtaosa lapsista käyttää useita sosiaalisen median palveluita yhtä aikaa, vaikka medioiden ikärajojen pitäisi yleensä tämä estää. Vastaaajista jopa 97 prosentilla (88) on ainakin yksi sosiaalisen median tili. Vanhemmilla vastaajilla oli useita tilejä samanaikaisesti.

Tulokset saattavat kuulostaa pelottavilta, mutta asiantuntijoiden haastattelusta kävi ilmi, että kieltäminen ei ole ratkaisu.

Johanna Sommers- Pirosen mielestä lasta ei saa sulkea pois toimintaympäristöstään.

”Toki verkon rajattomat mahdollisuudet, julkisuus ja sosiaalisen median luonne sekä se, että verkon kautta koko maailma on avoin lapselle, tuovat omat haasteensa ja riskinsä, joihin lapsi tarvitsee aikuisen ohjausta ja myös suojausta. Pitäisikö lapsi päästää yksin ilman tukea ja ohjausta maailmalle, kuten liikenteeseen? ”

Itseasiassa lasten kieltäminen rikkoo ihmisoikeuksia. MEKU:n Saara Pääjärvi huomauttaa, että sananvapaus on myös lapsia koskeva perusoikeus ja sosiaalisen median kategorinen käyttökielto olisi selvästi ristiriidassa sekä Suomen perustuslain että esimerkiksi YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa.

Asiantuntijat pohtivat myös sitä, tarvitsevatko lapset sosiaalista mediaa. Pääjärven mukaan sosiaalinen media ei ole ruuan tai suojan kaltainen perustarve kenellekään. Toisaalta, jos lapsi käyttää sosiaalista mediaa, se todennäköisesti vastaa johonkin hänen tarpeeseensa. aivan kuten aikuistenkin tapauksessa.

Miksi lapsille pitäisi perustaa oma sosiaalinen media, jos he käyttävät tyytyväisinä olemassa olevia sosiaalisia medioita? Tutkimuksesta kävi ilmi, että aikuisten internet pelottaa lapsia. Heitä myös ahdistaa tuntemattomien aikuisten yhteydenotot ja kiusaaminen. Yksi lapsi toivoi, että omassa sosiaalisessa mediassa autettaisiin kiusattuja. Näihin ongelmiin voitaisiin puuttua, jos alakouluikäisille lapsille perustettaisiin oma sosiaalinen media, jossa he voisivat harjoitella sosiaalisen median taitoja rauhassa.

Harjoitusta tarvitaan, sillä molemmista vastaajakouluista löytyi lapsia, joita on kiusattu internetissä. Neljäsluokkalaisista vastaajista oli kiusattu vain yhtä, mutta muutama muukin kertoi pelkäävänsä, että kaverit laittavat tahallaan noloja kuvia internetiin. Pelko netti-kiusaamisesta on siis läsnä tässäkin iässä.

Myös asiantuntijat ovat heränneet sosiaalisen median ongelmiin. Ratkaisuja pohditaan koko ajan. Juuso Repo kertoi haastattelussaan, että Mannerheimin Lastensuojeluliitto on käynyt EU-verkoston kautta keskustelua Facebookin kanssa siitä, voisiko palveluun avata oma sivusto myös lapsikäyttäjille. Siinä tiedot olisi automaattisesti suojattuja ja helppo poistaa. Tällainen lasten huomioon ottaminen sosiaalisessa mediassa olisi tämän tutkimuksen tulosten perusteella hyvin tervetullutta, sillä 55 prosentilla tähän kyselyyn vastanneista lapsista oli Facebook-tili.

Opetuksessa voisi olla järkevää hyödyntää lasten intoa käyttää sosiaalisen median palveluita. Koulujen ja lasten yhteisessä sosiaalisessa mediassa voisi olla opetukseen liittyviä pelejä, kuvakilpailuja ja sosiaalisen median välityksellä tehtäviä ryhmätöitä. Tällöin lasten toiveet, eli kuvien jakaminen, pelaaminen ja kavereiden kanssa juttelu, täyttyisivät.

Sosiaalisen median käyttäminen opetuksessa kannatta aloittaa pienin askelin. Jos koulussa on käytössä oppimisalusta tai vastaava palvelu, voi sosiaalisen median toimintatapojen harjoittelun aloittaa siellä, suljetussa ja helpommin hallittavissa olevassa ympäristössä. Oppimisprosessista kannattaa valita aluksi suppea alue, johon sosiaalinen media luontaisesti soveltuu, esimerkiksi keskustelu verkossa tai tarinan suunnittelu ja kirjoittaminen yhdessä. Toimintoja ja palveluita voidaan lisätä vähitellen osaamisen ja varmuuden kehityksessä. (Edu.fi 2013.)

Repo innostui haastattelun yhteydessä esiin tulleesta ajatuksesta luoda lapsille oma sosiaalinen media.

”Olisi todella hienoa, jos voitaisiin perustaa sellainen sosiaalinen media, jossa lapsi pystyisi harjoittelemaan turvallisessa ympäristössä opettajien ja vanhempien valvonnassa.”

Jatkotutkimuksessa kannattaisi miettiä, miten lapsille mieluinen sosiaalinen media voitaisiin toteuttaa turvallisesti ja ketkä sivua voisivat ylläpitää.

Lähteet

Aalto, T & Uusisaari, M. Y. 2009. Nettiä elämää: Sosiaalisen median maailmat. Jyväskylä: BTJ Finland Oy.

Aarnio, A. & Multisilta, J. 2011. Facebook ja YouTube – ne on meidän juttu. Kansallinen tutkimus lasten ja nuorten sosiaalisen median ja verkkopalveluiden käytöstä. Cice-ro.

Haasio, A. 2007. Nuorten nettiopas. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Kalliala, E. & Toikkanen, T. 2009. Sosiaalinen media opetuksessa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kankkonen, M., Peura, J., Suutarla, A. & Veikkolainen A. 2006. Mediakasvatuksen työkirja. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Kangas, S., Lundvall, A., Sintonen, S. 2008. Lasten ja nuorten mediamaailma pähkinänkuoressa. Liikenne- ja viestintäministeriön mediafoorumin selvitys (kooste olemassa olevasta tutkimus- ja selvitystiedosta).

Kilpi, T. 2006. Blogit ja bloggaaminen. Jyväskylä: Readme.fi.

Laiho, M. Lampainen, K. Porras, K. Kivinen, T. Aunio, M. Vuento, M. Holmberg, Y. Takkunen, H. Suojele minua kaikelta: 2011. Pelastakaa lapset ry.

Lehtipuu, U. 2006. Ruuturitari ja digidonna: lapsi matkalla mediaan. Helsinki: WSOY.

Noppiari, E., Uusitalo, N., Kupiainen, R. & Luostarinen, H. 2008. ”Mä oon nyt online”: Lasten mediaympäristö muutoksessa. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitos

Parikka, H. & Saukko, M. 2012: Lasten suojeleminen ja digitaalinen media. Tietoa ja näkökulmia ammattilaisille ja kasvattajille

Rinkinen, T. 2012. Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton internetpalvelussa. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52/2012. Terveystieteen väitöskirja. Helsinki. Väestöliitto ry, Väestötutkimuslaitos.

Sintonen, K. Fornaro, S. Kauppinen, T. & Noroviita, O. 2012. Lapset mediatuottajina. 8–11-vuotiaiden suomalaislasten kännykkäkuvaaminen ja heijastumia mediakasvatukseen. Pelastakaa lapset ry.

Sintonen S. 2002. Median sylissä: Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab

Tossavainen, T. 2008: Nuoret, pelit ja netti. Kirja lasten ja nuorten netinkäytöstä, pelaamisesta ja verkkoyhteisöllisyydestä.

Internet:

Edu.fi. Sosiaalisen median hyödyntäminen opetuksessa. 2013.

Luettavissa

http://www.edu.fi/sosiaalisen_median_hyodyntaminen_opetuksessa/opettajille. Luettu 21.10.2013.

EU Kids Online -raportti. 2012.

Luettavissa

<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20%282009-11%29/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf>. Luettu 12.9.2013.

Euroopan komission lukutaitopolitiikka ja luku- ja kirjoitustaitoa käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän raportti. 2012.

Luettavissa [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-12-646_fi.htm?locale=fr](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-646_fi.htm?locale=fr). Luettu 20.9.2012.

Habbo Hotellin nettisivut.

Luettavissa <https://help.habbo.fi/entries/22589103-Mik%C3%A4-on-Habbo-Hotel->. Luettu 10.9.2013.

IrcGalleria. Ohjeet vanhemmille.

Luettavissa <http://irc-galleria.net/parents>. Luettu 10.9.2013.

Journalistiliitto. Yleisön tuottama aineisto tiedotusvälineiden verkkosivuilla.

Luettavissa

http://www.yle.fi/tvuutiset/uutiset/upics/liitetiedostot/05_09_2011_jsn_verkkokeskustelu_1_iite.pdf. Luettu 16.9.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Kiusaaminen.

Luettavissa www.mll.fi/nuortennetti/kiusaaminen. Luettu 20.9.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Nuori on yksinäinen.

Luettavissa www.mll.fi/vanhempainnetti/tukivinkit/nuori_on_yksinainen. Luettu 20.9.2013.

Mediakasvatusseura. Mediataidot.

Luettavissa www.mediakasvatus.fi/node/6809. Luettu 25.9.2013.

Mediataitokoulu MEKU. Tietopankki.

Luettavissa www.mediataitokoulu.fi/tietopankki. Luettu 24.9.2013.

Opetushallitus. Hyvät toimintatavat.

Luettavissa: www.edu.fi/materiaaleja_ja_tyotapoja/tvt_opetuksessa/mika_ihmeen_sosiaalinen_media/hyvät_toimintatavat. Luettu 23.9.2013.

Parikka, H & Saukko, M. 2012. Lapsen ääni.

Luettavissa:

http://www.lapsenaani.fi/VERKKOPALVELUT/VESPA2/Lasten_suojelu_ja_digitaalinen_media_2012_verkkojulkaisu.pdf. Luettu 18.9.2013.

Pelastakaa lapset ry: Lapsi mediassa – itsensä vai aikuisen tuottamana?

Luettavissa: <http://www.pelastakaalapset.fi/blogi/?x145122=w1071726>. Luettu 24.9.2013.

Ranta, N. 2013. Lapset ilmoittavat seksuaalirikoksista viidesti päivässä. MTV3.

Luettavissa <http://www.mtv3.fi/uutiset/rikos.shtml/2013/09/1802208/lapset-ilmoittavat-seksuaalirikoksista-viidesti-paivassa>. Luettu 9.9.2013.

Sosiaalisen median sanasto.

Luettavissa http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto. Luettu 10.9.2013.

Liitteet

Sähköposti asiantuntijoille

Hei!

Teen opinnäytetyötäni liittyen lasten käyttäytymiseen sosiaalisessa mediassa. Teoriaosiooni toivoisin asiantuntijoiden tuoreita kommentteja aiheeseen liittyen. Toivon, että olisit yksi heistä.

TUTKIMUKSESTANI:

Tutkimuskysymykseni on: Mitä 4–6-luokkalaiset haluavat sosiaaliselta medialta. Tutkimustani varten pyydän eri koulujen 4–6-luokkalaisia vastaamaan internetissä kyselyyni ja teen tutkimukseni vastausten perusteella.

Tarkoituksena on selvittää:

Kuinka suuri osa vastanneista on ikärajoista huolimatta sosiaalisessa mediassa? Miksi? Miten?

Tietävätkö vanhemmat, että heidän lapsensa on sosiaalisessa mediassa?

Mitä kanavia lapset käyttävät?

Haluaisivatko lapset uuden välineen?

Millainen uuden sosiaalisen median pitäisi olla (pelejä, kuvia, viestittelyä)?

Millaisia kokemuksia lapsilla on ollut sosiaalisessa mediassa? Lähentelyä? Kiusaamista? Huijaamista?

KYSYMYKSENI SINULLE:

Mitä ajatuksia tutkimus tutkimuskysymys herättää? Tarvitsevatko lapset sosiaalista mediaa?

Onko lapsi vaarassa sosiaalisessa mediassa?

Onko turvallisen sosiaalisen median luominen nykyisten säädösten puitteissa mahdollista?

Miten sen voisi toteuttaa?

Pitäisikö lasten sosiaalisen median käyttö estää? Miksi?

Miksi sosiaalisessa mediassa on ikärajoja, jos kukaan ei kuitenkaan noudata niitä?

Pitäisikö ikärajoja noudattaa?

Kenen vastuulla on valvoa, että ikärajoja noudatetaan?

Tekevätkö vanhemmat oikein neuvoessaan lapsiaan ikärajojen kiertämisessä?

Mikä on tärkein asia lapsen nettikasvatuksessa?

Olisi todella hienoa, jos Teillä olisi aikaa vastata kysymyksiini.

Voin tehdä haastattelun joko puhelimitse tai voitte kirjoittaa vastaukset suoraan sähköpostiini. Jos haluatte puhelinhaastattelun, ehdottakaa ajankohtaa, jolloin voin soittaa.

Toivoisin vastauksia mahdollisimman pian (tämän kuun aikana), jotta saisin tutkimukseni vauhtiin.

Kiitos!

Lyhyistäkin vastauksista on suuri apu.

Sähköposti rehtoreille

Hei!

Teen opinnäytetyötäni liittyen lasten käyttäytymiseen sosiaalisessa mediassa.

Tutkimukseni tärkein osa koostuu lasten vastauksista kyselyyni, joka löytyy internetistä tästä päivästä alkaen linkistä:

<http://www.webpolsurveys.com/S/909EC356C6A93022.par>

Toivoisin yhteistyötä alakoulujenne kanssa. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat 4-, 5-, ja 6-luokkalaiset lapset. Parinkin luokan oppilaiden vastaukset olisivat tärkeitä. Otan kaiken avun ilolla vastaan.

Olisiko siis mahdollista, että hetki ko. luokkien äidinkielen tunnistusta käytettäisiin siihen, että lapset tekisivät kyselyn internetissä? Kyselyn täyttämiseen menee noin 10 minuuttia.

Haluaisin tutkimukseeni lapsia ympäri Suomea.

TUTKIMUKSESTANI:

Tutkimuskysymykseni on: Pitäisikö 4–6-luokkalaisille luoda oma sosiaalinen media, jossa olisi turvallista toimia?

Tutkimustani varten pyydän eri koulujen 4–6-luokkalaisia vastaamaan internetissä kyselyyni.

Tutkimuksessa kysytään:

Millä luokalla olet? Onko sinulla joku seuraavista tileistä? Kyselevätkö vanhempasi, mitä teet netissä? Saatko olla netissä niin paljon kuin haluat? Onko sinua kiusattu netissä? Jos on, mitä teit? Onko kukaan tuntematon aikuinen lähestynyt sinua netissä? Jos on, millä

sivustolla ja mitä teit? Onko netin sisältö joskus pelottanut sinua? Mikä netissä pelottaa?

Haluaisitko, että netissä olisi lapsille oma Facebookin kaltainen nettisivu? Mitä lasten omalta nettisivulta pitäisi löytyä?

Toivoisin yhteydenottoa mahdollisimman pian, jotta saisin tutkimukseni vauhtiin.

Vastaan mielelläni lisäkysymyksiin.

Voitte jättää minulle sähköpostiini myös soittopyynnön, mikäli haluatte keskustella projektista tarkemmin. Soitan teille, haluamaanne aikaan.

Kiitos!

Haastattelupyyntö vanhemmille

Hei vanhemmat ja huoltajat!

Olen journalismin opiskelija ja teen tutkimusta 4-, 5- ja 6-luokkalaisten sosiaalisen median käytöstä.

Kyselyn avulla haluan muun muassa selvittää: mitä lapset tekevät internetissä, onko lapsilla oma Facebook-tili ja haluaisivatko lapset oman lapsille tarkoitetun sosiaalisen median.

Vastaukset annetaan nimettöminä internetissä. Vastaajaa ei pysty selvittämään.

Kyselyn tulokset julkaistaan opinnäytetyössäni.

Yt. Johanna Nykopp, journalismin opiskelija, Haaga Helian AMK

Annan lapsen osallistua kyselyyn:

Allekirjoitus, nimenselvennys ja päivämäärä

Kysely

Tutkimus: Millaisen sosiaalisen median 4-6-luokkalaiset lapset haluaisivat?

Kyselylomake on netissä: <http://www.webropolsurveys.com/S/909EC356C6A93022.par>

Siinä kysytään seuraavia asioista:

1. Millä luokalla olet?
2. Onko sinulla joku seuraavista tileistä? (monivalinta)
3. Kyselevätkö vanhempasi, mitä teet netissä?
4. Saatko olla netissä niin paljon kuin haluat?
5. Onko sinua kiusattu netissä?
6. Jos on, mitä teit? (avoin vastaus)
7. Onko kukaan tuntematon aikuinen lähestynyt sinua netissä?
8. Jos on, millä sivustolla ja mitä teit? (avoin vastaus)
9. Onko netin sisältö joskus pelottanut sinua?
10. Mikä netissä pelottaa? (avoin vastaus)
11. Haluaisitko, että netissä olisi lapsille oma Facebookin kaltainen nettisivu?
12. Mitä lasten omalta nettisivulta pitäisi löytyä? (monivalinta)

Kotimaa

Turun Sanomien uutisohjelma
Lähtöaika 15. P1, P5, 20101 Turku
02 269 1200, tuus@sanomat.fi

Mansikat eivät tykkää villeydestä

Mansikoiden viljely on vilkan vesien myötä lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. Tärkeää kotimaa-erilaistumista saati kypymättömyyden. Kylmään veteen vettä kypymättömyyden aiheuttaa lisääntynyt vettä ja jatkuvasti jatkuvan viljelyn.

Kriteereinä väestöpohja, yhdyskuntarakenne ja talous Lopa 280 kunnan on käynnistettävä liitosselvitys

Turun Sanomien
TONI LAITINEN

Turun Sanomien saamien tilausten mukaan joulukuun alkuun käynnistettävä liitosselvitys. Häädiksen mukaan rakennusliitosselvitys on saanut valmiiksi osan edustajistaan kunnissa. Näin kunnat saavat osan osan kunnasta käynnistettävä liitosselvitys, josta joulukuun alkuun käynnistettävä liitosselvitys on saanut valmiiksi osan edustajistaan kunnissa.

Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun.

Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun.

Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun.

Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun.

Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun.

Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun.

Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun. Liitosselvitys on käynnistettävä kunnissa joulukuun alkuun.

Clinton tapaa Niinistön keskiviikkona

Helsinki (STT) Yhdysvaltain ulkoministeri Hillary Clinton tapaa presidentin Sauli Niinistön tänään keskiviikkona. Clintonin vierailu on osa Niinistön vierailua Yhdysvalloissa.

Kaksi astetta voi nostaa merenpintaa metreillä

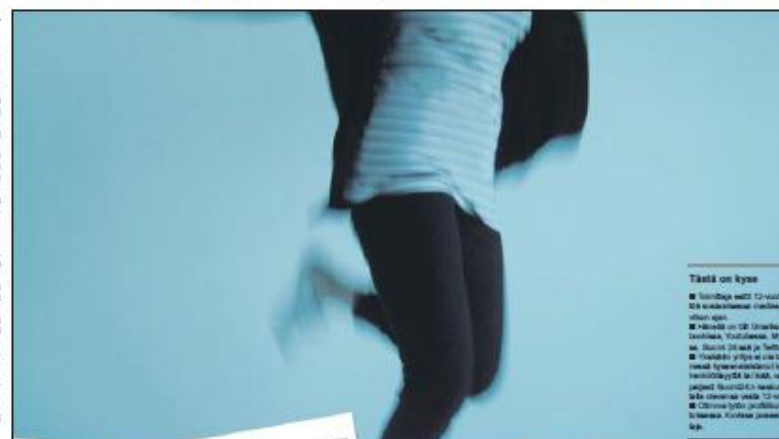
Lappeenranta (STT) Välikatteen lämpeneminen nostaa merenpintaa kahdeksan metrin korkeuteen vuoteen 2100.

"Kaikkissa sosiaalisen median palveluissa on saalistajia"

12-vuotiaana esiintynyt sai vihjailevia viestejä miehiltä

Turun Sanomien
JOUHANNA PIIRIO

Mies, 12, on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan.

Toni Lahtinen

Mies, 12, on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan.

Tuomas Kyyra

Mies, 12, on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan.

Mies, 12, on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan. Hän on ollut kertonut kotoaan.

Kommentti

Lapsen profiilin luominen vaivatonta

Kun 12-vuotias kaveripöytä pyysi minua Facebook-kaveriksi, jätin sen. Kukaan ei ollut Facebookissa, josta kukaan ei ollut Facebookissa.

Kun 12-vuotias kaveripöytä pyysi minua Facebook-kaveriksi, jätin sen. Kukaan ei ollut Facebookissa, josta kukaan ei ollut Facebookissa.

Artema Nyberg joulunmyyjäpöytästä

Clinton tapaa Niinistön keskiviikkona

Helsinki (STT) Yhdysvaltain ulkoministeri Hillary Clinton tapaa presidentin Sauli Niinistön tänään keskiviikkona.

Helsinki (STT) Yhdysvaltain ulkoministeri Hillary Clinton tapaa presidentin Sauli Niinistön tänään keskiviikkona.

Kaksi astetta voi nostaa merenpintaa metreillä

Lappeenranta (STT) Välikatteen lämpeneminen nostaa merenpintaa kahdeksan metrin korkeuteen vuoteen 2100.

